

DOLENJSKI TRAT

VSTUDIJSKA KNJIŽNICA
NIRANA JARCA
NOVO MESTO

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA

NOVO MESTO

LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto — Izhaja vsak četrtak — Posamezna številka 15 din — LETNA NAROČNINA 600 din, polletna 330 din, četrtletna 150 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 1200 din oziroma 4 amer. dolarje — TEKOCI RAČUN pri Mestni hranilnici — Komunalni banki v Novem mestu št. 606-70/3-24

Stev. 8 (466) LETO X.
Novo mesto, 26. februarja 1959

UREJUJE uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gošnik — NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30 — Poštni predal Novo mesto 33 — TELEFON uredništva in uprave št. 127 — Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo — TISKA Casopisno podjetje -Slovenski poročevalec- v Ljubljani

VSAKEMU PO NJEGOVEM DELU

RAZPRAVA O TARIFNI POLITIKI NA DNEVNEM REDU OBČINSKEGA KOMITEJA ZKS V SEVNICI

Na razširjeni seji občinskega komiteja Zveze komunistov v Sevnici, ki je bila v petek 20. februarja, so sprejeli načela, ki naj vodijo vse, ki se ukvarjajo s tarifno politiko v gospodarskih organizacijah.

Osnovna značilnost razprave so bile predvsem v soglasnem mnenju vseh navzočih, da je rešitev vprašanja storilnosti v naši proizvodnji odvisna v celoti od samoupravnih organov. Nova načela nagrajevanja po učinku pri čemer je bilo slišati tudi primera težav v posameznih podjetjih, dajejo široke možnosti za spodbujanje notranjih rezerv v proizvodnji. Primeri, ko v nekem podjetju presegajo postavljene norme stalno za 150 odstotkov, v drugem je pa proizvodnja enaka, tudi takrat, ko manjka 15 odstotkov vseh zaposlenih kažejo, da norme in druga merila za učinek niso povsod realno postavljena. Zelo značilna je tudi ugotovitev, da je pred organi v podjetjih sedaj teška naloga, ko je treba od znanih načel preiti h konkretnemu delu in postavljanju meril za tarifno politiko v vsakem podjetju. Zadnja uredba o sestavi tarifnih pravilnikov jasno določa postopek, specifičnosti pa so povzročile drugačne. Tako na primer v Koptarni se razpravljajo o uvedbi plačevanja po kosu ali bolje rečeno paru. Ta načela nagrajevanja so prekusili v novem obratu za pete in je v zadnjih mesecih dal zelo lepe rezultate tako za posameznike kot za cel kolektiv obrata. Verjamo so možnosti za podoben način plačevanja tudi v drugih proizvodnih obratih. V Koptarni razmišljajo tudi o plačevanju po učinku za pomožne obrate v podjetju kot so strojnica, mehanizna delavnica in druge. Pri tem predvidevajo, da bi merilo učinek predmetnih in pogostih služb po skupnem uspehu vseh ostalih obratov. Vsekakor je uspeh glavnih proizvodnih obratov v veliki meri odvisen od pravilnega funkcioniranja pomožnih služb v podjetju, zato lahko s primernimi izračuni kaj kmalu najdemo vzročno zvezo med učinkom obeh in drugih.

V Jugotranju, kjer je proizvodnja neprekinjena, je ta problem veliko lažji. Nasprotno pa predstavlja plačevanje po učinku za Mizarstvo produktivno sredstvo velike težave, saj dela ta kolektiv skoraj vsak dan nekaj drugega. Tako se lahko zgodi, da bodo sprejeta naročila izvršena prej ko bo mogoče točno normirati prevzeta naročila. V rudniku Krmelj so stvari več ali manj že urejene po starih rudarskih tradicijah.

Osnovna značilnost, ki je prevevala razpravo na seji je bila v načelu, da naj vsak delavec dobi toliko kolikor je naredil. Opisani so bili primeri, ko posamezniki nimajo interesa za večjim učinkom, če so plačani po urni plači. Tudi taki primeri so, da se delavec ali uslužbenec ne zanima za delo v podjetju, ker mu gre mogoče le za delovno dobo, za zaposlitev. Nekateri pa, ki jih lahko imenujemo polproletarce, pa prihajajo na delo že zjutraj utrujeni, posebno v času košnje, žetve in jesenskih kmetijskih opravil. Taki seveda ne morejo veliko doprinesiti k zvišanju življenjske ravni. Zato je prvi pogoj — zvišanje storilnosti.

Ko bodo podjetja ugotovila gospodarske možnosti za postavljanje načel v tarifnih pravilnikih, ne bo težko govoriti nato še o tarifnih postavkah. Te tudi niso bistvene, če plačujemo po drugih merilih in so tarifne postavke le še osnova. Ta je sicer še vedno velikega pomena za pravilno notranje delitev ali bolje rečeno — za priznanje težine dela na posameznem delovnem mestu. Osebnih dohodki pa postajajo nekaj drugega — zaslužek se meri po dejanskih zaslugah posameznika. Delavec naj snese domove toliko, kolikor je naredil za kolektiv s svojim delom. S tem se resnično približujemo osnovnemu načelu socialističnega nagrajevanja — vsakemu po njegovem delu.

Ob tem velja omeniti, da ima realnost meril, ki določajo močni učinek na posameznem delovnem mestu ali skupini del in tudi v celih oddelkih in obratih, izredno veliko vlogo. Rušenje realnosti norm, ocenjevanje »na oko« in podobno, lahko ima kaj kmalu usodne posledice za podjetje, za kolektiv in tudi za posameznika.

Miro Gošnik

Prežeti idej KPJ in tovariša Tita

V garniziji Cerklje Vlada veliko zanimanje za vlogo KPJ in SKOJ v zvezi z njuno 40-letnico. Organizirano je tudi tekmovanje med enotami garnizije, da bi še na ta način izprčkali svojo doslednost politiki Zveze komunistov Jugoslavije. Mladji pripadniki garnizije, zbrani iz vseh krajev naše države, se zanimajo tudi za preteklost kraja, v katerem služijo svoj rok. Zato so že obiskali Posavski muzej v Brežicah, kjer jih je posebno zanimala vloga in delitev Posavja v NOB, kar je mladim vojakom pojasnjeval prof. Skalar.

Večje število starešin — članov KPJ iz NOB — pripoveduje svojim mladim tovarišem vojakom o vlogi KPJ in o svojih vojnih doživljajih. Tako je skupina vojakov zaprosila podpolkovnika Zarka Ivoševiča, da bi jim povedal, kako je postal član KPJ. Ravno jim je ustregel in jim med drugim povedal to:

«Bilo je leta 1942, malo čez leto dni, kar sem bil stopil v NOB. Ni bilo lahko postati član KPJ. Treba je bilo dokazati na stvarnih primerih vdanost svojnemu ljudstvu, čvrstino in druge vrline borec NOB. Bil sem v četrti, četni mladinskega bataljona I udarne brigade. Po težkih bojih po Gorskem kotarju in Liki je moj bataljon šel na dvodnevni odmor v Družnico, moja četa pa je bila nastanjena v vasi Tataloviči, kjer sem bil tudi sprejet za člana KPJ.

Iz moje čete so bili tedaj članj KPJ le štirje: komandir, komisar, pomočnik komisarja in mitraljezec »bredec«. Po tem dnevu sem se počutil kar nekako drugače, dobil sem novih moči za nadaljnje napore v borbi za svobodo svojega ljudstva. Se sedaj še dobro spominjam dnevnega reda takratnega sestanka: analiza zadnje borbe s sovražnikom, varčevanje s strelivom, sprejem novih članov v KPJ in razno. Razgovor o varčevanju s strelivom je bil večkrat na vrsti, kajti vsak izstrelje je moral zadeti cilj, ker nismo imeli ne skladišč ne zalog, ampak smo se morali oskrbovati s strelivom od sovražnika. Naš mladinski bataljon je štel okrog 400 borcev: Slovencev, Hrvatov in Srbov, sami mladi ljudje od 16—22 let. Starejše tovariše smo uvrstili v kuhinjsko osebje, da jih tako vsaj malo zaščitimo. Po dveh dneh odmoru se je bataljon pripravil za marš proti Brinju. Zapadel je debel sneg in mrzaj je pritisnil. Spominjam se, da je bilo treba izbrati nekaj prostovoljcev, ki bi pomagali našim tovarišem, ki so jih bili obkolili Italijani. Prijavil se je skoraj vseh bataljon. Izbrali pa so le 40 borcev. Na smučeh smo v globokem snegu po gozdnih stezah lačni in izčrpani odmarširali ponoči okrog 45 kilometrov daleč in pomagali tovarišem prebiti sovražnikov obroč. V naši brigadi smo imeli udarno skupino kakih 30 borcev, ki so se z veliko nagljo premikali iz kraja v kraj. Spominjam se, kako je ta skupina skupaj s slovenskimi partizani nekoč napadla Italijane in belogardiste na področju Slovenije in jih do kraja potolčila.

Težki so bili tisti dnevi: lakota, hudi napori, toda šli smo iz akcije v akcijo. Veliko naših hrabrih tovarišev je padlo, vendar nas to ni omajalo, saj smo bili prežeti z idejami Partije in tovariša Tita. Čutili smo se dolžni, da osvobodimo svoje ljudstvo, kakor danes čutj za svojo dolžnost sleherni pripadnik naše slavne armade in sleherni državljani nove Jugoslavije, da brani in čuva našo lepo domovino, ki je zrasla iz krvi in znoja naših sinov.

Take dogodke naš mlad: pripadnik KPJ in SKOJ — postavlja. Zanimja jih borbeni pot partizanskih enot v tem kraju, zlasti o Kozjanskem partizanskem odredu. Starejšine jim radi ustrežejo, da bi tudi najmlajši rod sledil njihovi poti pod vodstvom Partije in tovariša Tita.

Poročnik Ivica Doblanovič

Lani pod dolejskim kozolcem, letos kje v Srbiji ali Makedoniji na odseku novih del avtomobilske ceste Bratisva in enotnosti. Še nekaj dni, pa bodo tudi Paracitoni in Nišem ter Negotinom in Demir Kapljo v bratskih republikah na jugu države zadomele pesmi brigad vseh naših narodov. Velika bitka za zgraditev najmoderneje ceste v državi se nadaljuje; letos bodo zgradili 104 kilometre nove ceste, od teh 84 v Srbiji in 20 v Makedoniji; 20 mostov, 27 nadvozov, 133 propustov, milijon in 400.000 kubikov prekopane zemlje in še kaj — vse to čaka 50.880 brigadirjev in brigadirki, ki bodo letos sodelovali na največji delovni akciji mladine naših narodov. Glavna slovesnost ob začetku del bo 1. aprila, a že prvega marca bo začelo delati na letošnjih odsekih nove ceste 1200 mladincev in mladink. Mladinske delovne brigade bodo letos razvrščene v 22 naselijih v Srbiji in Makedoniji, v katerih so že pripravili vse potrebno za sprejem prvih brigadirjev. Za politično, kulturno in telesnovzgojno delo bo poskrbljeno prav tako kot lani. 27. februarja bo izšla prva številka glasila mladih brigadirjev »MLADOST NA AVTO CESTI«. Glavni štab ima letos sedež v Niški banji pri Nišu.

Dolenjska mladina ima čast, da bo sodelovala pri novi cesti že od 1. marca dalje. V soboto, 28. februarja, bo odšla iz Novega mesta na avto cesto v naselje MOŠA PLJADE v Srbiji VI. novomeška MDB »Katje Rupena«. Zbrališče in zbor brigade bo za brigadirje izven novomeške občine v petek, 27. februarja, za brigadirje iz novomeške občine pa na dan odhoda brigade. Štab novomeške sestavljajo: komandant Drago Djurašević iz Črnomlja, namestnik Drago Radulović iz Brezice, sekretarka Danica Černič iz Semčica, referent za telesno vzgojo Jancz Turk iz Novega mesta, kulturni referent Ivan Kranjc, Novo mesto, ekonom brigade bo pa Jakob Medle iz Novega mesta.

POMENEK V TOVARNI POHIŠTVA

»Kako ste rešili vprašanje plačevanja dela po merjenju učinka, kako je z normami in akordiranjem, kako s proizvodnjo in njeno kakovostjo?« To in še marsikaj smo prejšnji teden spraševali v brežiški tovarni pohištva. Tovariši: tehnični vodja Alojz Globušek, obratovodja druge imene Tone Skofljanec, predsednik delavskega sveta Ljudež Ferencak, predsednik sindikalne podružnice Viktor Cetin, vodja sestavljalnice Martin Strnad in normiralec Ljudež Novak so nam povedali marsikaj razveseljivega in tudi novega. Naj pripovedujejo sami, bralci v kolektivih pa bodo lahko primerjali njihove napore in uspehe s svojim delom. Tako se nam dejali:

Polliranje pohištvenih delov brežiški tovarni pohištva, ki večino svojih kvalitetnih izdelkov s lahkoto proda v inozemstvo

Plodno posvetovanje v Trebnjem

Na seji obč. komiteja ZKS, katere so se udeležili tudi sekretarji osnovnih organizacij in predstavniki mladine v trebnjski občini, so razpravljali o problemih in delu kmetijskih zadrug v trebnjski občini, o mobilizaciji mladine v letošnjih delovnih akcijah, o tarifnih pravilnikih, o pravilni uporabi dvotretinskih sredstev in vrsti drugih problemov, ki tarajo trebnjsko in mirenjsko dolino.

Prvo tovrstno posvetovanje je prineslo niz lepih zaključkov in odlično nakazalo bodočo delo. Naj bi bilo še več takih posvetovanj.

Kv. V.M.

Razen surovinskih težav, ki nas spremljajo vse od začetka, je že od prvih dni razvoj zahteval od nas kar najboljše organizacijo dela. Pomanjkanje orodja, strojev in kvalificiranih delavcev, vse to nas je sililo k razmišljanju, kako proizvodnjo bolje organizirati, da bi več

VREME

ZA CAS OD 27. 2. DO 8. 3.
Okoli 28. 2. močne padavine, ki bodo prešle v sneg, hkrati bo nastopilo zimsko hladno vreme. V nadaljnjem suho in sprva mrzlo, pozneje pa postopno topleje. Okoli 8. marca zopet ohladitev s padavinami in snegom do mraza.

V.M.

proizvajali. Zato smo že leta 1947 pričeli uvajati norme. Pa o tem pozneje.

Zdaj dela v našem obratu že 280 ljudi. Letos smo se združili s sorodnim podjetjem »Oprema« Brežice. Vzrokov je bilo več, predvsem pa nas je k temu nagnilo pomanjkanje surovin v naši stroki. Rezan les, vezane plošče, furnir in šper plošče so surovine, ki se zanje vedno borimo. Posebno naša tovarna, ki potrebuje kvaliteten les, saj 95% vse proizvodnje izvažamo. Združitev z »Opremo« nam je pomagala v marsičem, ker ima podjetje svojo žago. Zadovoljna sta oba kolektiva.

NORME

Pričel smo jih uvajati že leta 1947. Zdaj imamo normirana že vsa dela, razen v skladi-

šču lesa in pri izdelavi vzorčnih proizvodov. Ugotovili smo, da mora delavec na delovnem mestu imeti določeno proizvodno nalogo, ki jo je dolžan izpolnjevati, ker sicer ne dela z zanimanjem. Razen tega je zaradi

(Nadaljevanje na 3. strani)

V KORIST KMETA IN SKUPNOSTI

V soboto 14. februarja je bil v Dol. Toplicah zaključen tridnevni seminar predsednikov zadrugnih svetov, ki se ga je udeležilo 34 tečajnikov. Organizirala ga je Okrajna zadruga zveza Novo mesto, predavanja pa so bila: pregled gospodarstva FLRJ, načini

upravljanja in izvajanja gospodarskega programa, pogodbeno proizvodnjo, sodelovanje v njej in končna delitev, gospodarski interesi posameznika v družbi, notranje življenje zadruge, pravice zadrugnih svetov, vzgoja in prevzgoja mladine ter odraslih, zdravstveno zavarovanje kmetov, skladi zadrug in njihova uporaba, delitev dohodka in tarifni pravilniki in še druga.

Zaključka se je udeležil tudi Franc Plankovič, sekretar okrajnega komiteja ZK, ki je imel s predsedniki zadrugnih svetov krajši pogovor, v katerem je poudaril predvsem to, da naša oblast nima namena odvzeti kmetom zemlje; zadrugni organi naj vztrajajo, da se bodo sredstva, ki so jih občine namenjale za kmetištvo, tudi v ta namen porabili; pri kooperaciji morajo skrbeti za koristi posameznika in zadruge. Naše zadruge in vse organizacije čaka še veliko dela pri prevzgoji ljudi na vasi. Važno je tudi, da zadruge mobilizirajo v svoje delo mladino. Zaključil je z željo, naj dosežejo veliko uspehov pri svojem bodočem delu. V imenu tečajnikov je eden izmed njih objubil, da bodo dali vse sile za lepše življenje vseh ljudi.

Plan in proračun

Predsednik OLO Novo mesto je sklical za soboto, 28. februarja, 5. skupno sejo obeh zborov, na kateri bodo odborniki po krajšem poročilu razpravljali o predlogu družbenega plana in proračuna okraja Novo mesto za leto 1959.

Poročali smo že, da je bil osnutek plana in proračuna letos temeljito pripravljen. Tako so o njegovih osnovah razpravljali že na predzadnji seji OLO, o tem pa je bilo več plodnih razgovorov in vsklajevanj tudi na občinskih ljudskih odborih in v gospodarskih organizacijah. O planu je razpravljala tudi plenum OK ZKS, zadnja seja okrajnega zbora proizvajalcev pa mu je prav tako posvetila precejšnjo skrb. Vse pripombe in priporočila so pri končni sestavi plana in proračuna skrupulozno upoštevali, čeprav so pri tem občutne težave, zlasti glede obveznosti, ki jih imajo posamezni ObLO iz prejšnjih let. Opravljeno je bilo veliko delo, da bi bil plan kar najbolj stvaren in vsklajen z zahtevami zveznega in republiškega plana za letošnje leto. Nekatera vprašanja so navzile pripravam ostala odprta ter bodo o njih sklepali na sobotni seji. Več homo o seji poročali v prihodnji številki našega tednika.

Z OBČNEGA ZBORA SOCIALISTIČNE ZVEZE V ZUZEMBERKU

Velikodelajih še čaka

Glavna naloga: odpraviti zaostalost kmetijstva v Suhi krajini

V Zuzemberku je bila v nedeljo 15. februarja občinska konferenca SZDL, katere sta se udeležila tudi Viktor Zupančič, podpredsednik OKLO Novo mesto, in sekretar Okrajnega odbora SZDL Novo mesto Martin Zugelj. Razprava po poročilu predsednika je bila zelo živahna. Zajela je kmetijstvo, članstvo, elektrifikacijo, obrtništvo in ostalo.

KMETIJSTVO — OSNOVNA GOSPODARSKA VEJA

Suha krajina ima vse pogoje za razvoj živinoreje, sadjarstva in reje bekonov. Že od nekdaj je slovela kot dežela najbolj debelih volov, kar pa danes na žalost ne velja več. Da bo kmetijstvo krenilo naprej, morajo dobiti zadruga potrebne kmetijske strokovnjake. Zgoditi se tudi, da na raznih sestankih ni odbornik tisti, ki bi razlagal novosti, ampak kak kmet, ki jih niti ne pozna ali pa ne dovolj dobro. V delo kmetijskih združenj in zadrug svetov je treba pritegniti tudi mladino, ker ta laže razume vse novosti in je tudi bolj revolucionarna. Kritizirali so tudi nekatere upravne kmetijske zadruga, ki tolačejo našo zadrugo politiko na svoj način.

napeljan daljnovod v Suho krajino. V elektrifikacijo vasi so Ajdovščani vložili že preko 10 milijonov dinarjev lastnih sredstev, vendar bodo potrebovali še pomoči, predno bo v vasi zasvetila elektrika.

Elektrifikacija je razgibala vso Suho krajino, saj je to področje našega okraja najmanj elektrificirano. Elektrifikacijski odbori delajo že v večih vaseh. Seveda so marsikje težave z ljudmi.

STIPENDIJE, PODPORE...

Pri dodeljevanju stipendij, podpor in ostale pomoči bo v

obrti. To vprašanje se pojavlja tudi v ostalih občinah, vendar ne tako kot v Zuzemberku. Tudi davki so veliki. Vendar je tu še en vzrok. Obrtni šola v Novem mestu obiskuje en učenec selške osnovne šole, a ne more slediti pouka zaradi slabe predzobrazbe. V šoli v Selah hodi približno 60 otrok, ki so v enem razredu in jih uči ena učiteljica. V takih pogojih mladine ni mogoče vzgajati 40 let že pripravljeno gradnjo te šole. Kmetje so že pripravili material, ki bo za novo šolo potreben in ki ga oni lahko dajo.

Tovariš dr. Jože Vilfan po občinski konferenci SZDL predzadnjo nedeljo v Metliki

bodoče še bolj upoštevano mnenje osnovnih organizacij SZDL, saj plačujejo zdaj n. pr. stipendije tudi enemu, katerega rednica je vrnila izkaznico SZDL.

Socialistično zvezo vidijo nekateri kmetje le kakrat, kadar jim je potrebna njena pomoč. Vsak bi bil rad oproščen plačevanja za zdravljenje v bolnišnici, pa tudi davkov bi vsak najraje ne poravnal. Kje pa naj država dobi sredstva za vzdrževanje zdravstvenih ustanov, če ne — vsaj del — tudi od davkov?

Občinski ljudski odbor je tudi oškodovan, ker prihajajo iz Ljubljane neznanji šoferji na ozemlje občine po drva in jih odpeljejo, ne da bi plačali tako. Na ta način je bilo odpeljanih, tako cenijo, že okoli 120 kubičnih metrov lesa.

OBRTNIŠTVO NAZADUJE
Obrtništvo v občini nazaduje, saj so razen ene mlade šivilje vsi obrtniki stari od 50 do 70 let. Mladino je težko pripraviti, da bi se šla učiti

4000 VOLIVCEV — 1200 ČLANOV SZDL

V občini Zuzemberk je nad 4000 volivcev, od katerih je samo 1200 članov SZDL. Mladino, ki je dopolnila 18 let, nihče ne vključuje v SZDL, čeprav bi ta lahko največ delala. Člani Socialistične zveze so tudi gasilska društva, medtem ko gasilci niso vsi vključeni v organizacijo. Glavni vzrok takega stanja je vse premajhna agitacija.

Premalo je poudarjeno tudi delo SZDL, saj delajo njeni člani v kulturnem društvu, pri mladini, v šolskem odboru, pri raznih javnih delih in drugod, kar pa ni nikjer omenjeno. Opaža se, da vsaki odbor tega ne znajo ljudem razložiti. Zato ni čudno, da padajo občiki nekaterih članov, češ: Saj plačujemo samo članarino!

ELEKTRIKA V AJDOVCU
V načrtu je, da dobijo letos Ajdovci elektriko in da bo

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Poizvajanje britanskega ministrskega predsednika Macmillana na desetine uradni obisk v Sovjetsko zvezo je uvod v izredno važna pogajanja med Vzhodom in Zahodom, ki se bodo morala začeti že letos. Čas je namreč dozorel, ko se bo treba lotiti ne samo Berlina in celotnega nemškega problema, ampak tudi vsch odnošajev med Vzhodom in Zahodom.

Po mnenju angleškega tiskovnega »Observerja« so zahodne države prišle tako daleč, da se morajo napolniti odločiti, ali bodo nadaljevale politiko, ki jo vodijo že od leta 1947 — to je izgradnjo ogromne zveze, naperjene proti Sovjetski zvezi — ali da bodo, nasprotno, poiskale način za sodelovanje z ZSSR. Gre skratka za temeljito proučitev politike med blok. Razumljivo je, da bi v tem primeru tudi Moskva morala storiti isto.

Kar daje sedanjemu obdobju obsežne nujnosti, je dejstvo, da se je Sovjetska zveza zavezala, da bo dokončno rešila vprašanje Berlina in vsaj začela dokončno reševati vprašanje Nemčije. Čeprav je prvi namestnik sovjetskega premiera Mikojan naknadno izjavil, da datum 27. maj ni mrtvič kot ultimatum, drži, da se bodo morala dotlej pogajanja vsaj začeti. Prišli smo torej tako daleč, ko se temu vprašanju ne bomo mogli več izogniti.

V tem ugodnem času se je britanski premier Macmillan odločil, da bo vrnil Hruščevu uradni obisk. To je storil precej na svojo pobudo, čeprav s privolitvijo ZDA. Toda samo s privolitvijo, zakaj Macmillan se ni šel pogajati z Moskvijo niti v imenu ZDA, še manj pa v

imenu Francije in Zahodne Nemčije. Tik pred Macmillanovo potjo v Moskvo je obiskal London, Pariz in Bonn ameriški zunanji minister Dulles, ki je skušal doseči enotno stališče Zahoda do sovjetskih zahtev. Kolikor se mu je to posrečilo, je se predzgodar napovedoval, toda pomembno je to, da se Dulles poslavlja iz politične arene. Neuradno govori, da je Dulles neozdravljivo bolan za rakom.

priznanje — vsaj po mnenju Američanov — izšlo Rusom močan udar iz rok in jih prisililo k večjemu popuščanju. Naj bo tako ali drugače, vse kaže, da Pariz in Bonn nista navdušena nad sedanjo potjo britanskega premiera v Moskvo, medtem ko je Washington v najboljšem primeru ravnodušen.

Iz vsega tega sledi, da se Macmillan v Moskvi nikakor ne more pogajati v ime-

Izvidnik v Moskvi

Potemtakem je samo še vprašanje časa, ko ga bo moral nekdo zamenjati. Tudi če bo res njegov naslednik vodil prav isto politiko, kot jo je Dulles, je res, da je trenutno Zahod brez svojega glavnega političnega usmerjevalca. S tem je Macmillanova pot v Moskvo postala še bolj pomembna.

Toda to še ni vse. Če drži, da je Pariz hladno sprejel Macmillanovo pot v Moskvo, je še bolj značilno to, da Bonn skoraj sovražno gleda na to potezo britanskega premiera. De Gaullovo stališče je trenutno hladno in brezoseben odnos do Rusov in nobenega popuščanja. V Bonnu je ta občutek še potenciran. Ba je je Adenauer naravnost besen zaradi tega obiska. Širijo se namreč glasovi, da se je moral še ukloniti Dullesu in na pol privoliti v priznanje sedanje vzhodno-nemške meje s Poljsko. Ba je naj bi to

nu Zahoda. Zato je prišel tja kot izvidnik, ne pa kot zahodni zastopnik. Toda navzlic temu — in morda prav zato — je njegova pot še pomembnejša. Po naključju se mu je ponudila izredna priložnost: da iz prve roke zve za resnične sovjetske namene glede Berlina, Nemčije in celotnega kompleksa svetovnih vprašanj, nad katerimi še vedno visi genca hladne vojne, in vsaj deloma prepreči Hruščeva in njegove sodelavce o svojih dobrih namelih. Če bo Macmillan to delo dobro opravil — kar pa seveda ni odvisno samo od njega — si bo ne samo utrdil položaj doma (vollve se pred duri), ampak bo storil Zahodu in miru uslugo. Tako bo lahko po pravilni oceni sovjetske politike svetoval svojim zaveznikom pametno zmernost in konstruktivno popustljivost pri bližnjih pogajanjih z Rusi.

Ne denarja, temveč zapor!

Kratke
IZ RAZNIH STRANI

Po osvoboditvi je agrarna skupnost doletela malemu posestniku iz Dolenje vasi K. C., v vasi Sromlje kos zemlje, na kateri je stala tudi majhna šupa. Sem je koristnik shranjeval poljedelsko orodje in priredel predvsem seno. Kmalu pa je postal nezadovoljen s staro, na pol razpadlo šupo. Hotel je imeti več. Nekaj časa se je ukvarjal z mislijo, da bi šupo prodal. Prišel se je pogajati s kupci, ker pa cena skupem ni bila po volji, se mu je kupčija vselje izločevala.

Res, K. C. si je v drugi polovici preteklega leta dobil primerenega prijatelja K. S. iz vasi Sromlje, ki je bil pripravljen, da si na nepoben način in zlahka zasluži denar. Kmalu je bila med njima sklenjena usna pogodba, da bo K. S. zažgal šupo. K. C. pa mu bo za nagrado odšteli dva tisočaka, takoj, ko prejme zavarovalnico od DOZ.

Rešiti ni bilo mogoče ničesar več, najbrž pa tudi nista hotela, saj bi v tem primeru DOZ oddračunal odškodnino, če bi ostali nezgoreli deli.

● Iz Moskve je odpotovala z letalom v New Delhi sovjetska vlada delegacija, ki jo vodi član prezidija Vrhovnega sovjeta ZSSR Andrej Andrejev. V Indiji bo delegacija gost indijske vlade.

● Iranski šah in vlada sta odobrila noto, ki so jo poslali Sovjetski zvezi. V notli protestirajo proti pripombi, ki jo je na račun iranskega šaha napravil sovjetski premier Hruščev v nedavnem govoru v Tuili.

● V nekem poročilu Združenih narodov je rečeno, da so cene surovinam v obdobju med 1957-1958 letom padle za približno 18 odstotkov. Do tega znižanja je prišlo zaradi recesije v ZDA in zmanjšanja gospodarske aktivnosti v zahodni Evropi. Po mnenju strokovnjakov OZN predstavlja to znižanje pojav v svetovnem gospodarstvu teg obdobja. Recesija je najteže prizadela tekstilno industrijo.

● Član avstralskega parlamenta William Charles Wentworth je izjavil, da Nova Gvineja ni več žilavljenska posest. Wentworth je dejal, da se avstralska vlada ne bo upirala mirolojubnemu sporazumu o prihodnosti zahodnega novega Irjana, ki bi ga Indonezija lahko sklenila z nizozemsko vlado.

Gojimo štajerske kokoši

Kmet je še vedno glavni proizvajalec perutnine in jajc. Pri posameznikih se nima koski take veljave, kot jo lahko zasluži. Dnevni dohodki od perutnine res niso veliki, če pa seštejemo dohodka celega leta, je vsota visoka. Marsikateri gospodarja krije mnogo stroškov v gospodinjstvu iz dohodkov perutnine.

Novem mestu organizirala valilnico, ki bo valila samo rjavo in jerebičasto štajerko ter v manjši meri race Khaki Campbell (Keiki). Ta pasma rac vzdrži rejbo brez vode in so zelo dobre nesnice. Perutninariji, ki želijo piščance teh pasem, pošiljate naročila na Poslovno zvezo ali pa svoji zadrugi.

RAZPIS
Komisija za razpis direktorskih mest pri ObLO Novo mesto — razpisuje mesto

DIREKTORJA
za: TRGOVSKO PODJETJE GORJANCI — Sentjernej
TRGOVSKO PODJETJE RADULJA — Škočjan
TRGOVSKO PODJETJE ŠMARJETA — Šmarjeta

Pogoji:
1. absolvent ekonomske visoke šole,
2. absoluten ekonomske srednje šole s 5-letno prakso,
3. visokokvalificiran delavec z najmanj 5-letno prakso na vodilnem mestu v trgovini.

Nastop službe takoj ali po dogovoru. — Plača po tarifnem pravilniku — Pismene ponudbe pošljite

Komisiji za razpis direktorskih mest pri ObLO Novo mesto do 5. marca 1958.

RAZPIS
Komisija za razpis direktorskih mest pri ObLO Novo mesto — razpisuje mesto

DIREKTORJA
POSLOVNE ZVEZE NOVO MESTO

Pogoji:
1. INŽENIR AGRONOMIJE,
2. ABSOLVENT ekonomske visoke šole,
3. ABSOLVENT Ekonomske srednje šole s 3-5-letno prakso v kmetijstvu,
4. ABSOLVENT srednje kmetijske šole s 3-5-letno prakso v upravnih ali proizvodnih kmetijskih službi,
5. nižja kmetijska šola z 10-letno prakso v upravnih ali proizvodnih kmetijskih službi.

Nastop službe takoj ali po dogovoru. — Plača po tarifnem pravilniku. — Pismene ponudbe pošljite

Komisiji za razpis direktorskih mest pri ObLO Novo mesto do 5. marca 1958.

OB ŠTIRIDESELETNICI KOMUNISTIČNE PARTIJE JUGOSLAVIJE

REVOLUCIONARNO GIBANJE NA DOLENJSKEM V LETIH 1918 DO 1941

FRANČEK-SAJE

Konec decembra 1918 so železničarji — socialisti v Novem mestu ustanovili podružnico socialistične Splošne železniške organizacije, ki pa je 31. decembra 1918 štela le — 14 članov. (Arhiv Sploš. žel. org. v spisu proti voditelj. želez. stavke 1. 1920). V začetku 1. 1919 je bilo v Novo mesto premeščenih nekaj železničarjev — socialistov; Jože in Maks Buškin s Primorske ter Muhar iz Ljubljane. Vendar pa je novomeška podružnica Splošne železniške organizacije počasi napredovala zaradi pravega terorja »žoltih«.

Tako je »Železničar« 20. januarja 1919 poročal, da je 16. januarja strojni mojster Zakotnik v Novem mestu vdrl v spalnico, kjer sta počivala strojevodja Zorja in kurjač Indof iz Ljubljane. Zakotnik, »znani kričač zoper socialne demokrate je pokazal svojo moč nad ubogim trpinom ter ga začel pretepati, ga ranil na obeh očeh in izbil iz ust zobe... Take stvari se lahko dogajajo le v takih krajih, kjer ima žolta organizacija Zveza jugoslov. železničarjev vsa vodilna mesta zasedena.«

Vendar pa se je tudi v Novem mestu položaj boljšal. Na konferenci Splošne železniške organizacije v Ljubljani 23. in

24. marca 1919 je novomeške železničarje zastopal Filip Šremel. Dne 30. marca 1919 pa je bil ustanovni občni zbor novomeške podružnice Splošne železniške organizacije, na katerem je poročal Zorja iz Ljubljane. Na koncu so izvolili naslednji odbor:

Predsednik Jožef Hvala, strojevodja; podpredsednik Svara, nadpremičnik; zapisnikar Vetrich, nakladnik; blagajničar Trvdy, skladiščnik; njegov namestnik Spendal, postajni paznik; podblagajničar za Črnomelj Lampret, za Kandijo Gornik, Trebnje Mramorn in za novomeško kurilnico Gačnik. »Železničar«, 20. IV. 1919.)

Število članstva je tedaj dokaj naraslo. Tako je novomeška podružnica 31. maja 1919 imela že 73 članov, 12. julija 1919 pa 76 članov, ki so redno plačevali članarino. V vsej Sloveniji pa je Splošna železniška organizacija, ki so jo vodili komunisti, julija 1919 imela 3823 članov, 15. decembra 1919 pa celo 8660 članov.

Z organiziranjem železničarjev se je močno okrepila krajevna organizacija JSDS v Novem mestu. Na shodu v sosednjem Smihelu pa so se kmetje in delavci iz smihejske občine pod vodstvom Jožeta Pirnarja

16. februarja 1919 organizirali v svojo krajevno organizacijo JSDS.

Delavci in kmetje so 1. maja 1919 prvič slovesno praznovali delavski praznik v Novem mestu. Vse trgovine in obrtne delavnice so bile zaprte. Prvič in zadnjič v stari Jugoslaviji so praznovali celo na gimnaziji in tudi ljudske šole so imele prost dan. Mnogi delavci in kmetovi se je zbrala pred železniško postajo. Z rdečim praporjem, kolesarji in godbo na čelu so manifestirali skozi mesto ter odkorakali v Kandijo na veliko socialistično zborovanje. (»Napredek«, 2. V. 1919.)

Socialnodemokratski organizatorji v Novem mestu in Smihelu so se kmalu levo usmerili. Za to imata zaslugo predvsem dva pionirja komunističnega gibanja v Novem mestu: kurjač Sepetauc in jurist Svajger... Anton Sepetauc, rojen leta 1883 v Stari vasi pri Bizeljskem, se je 1. 1900 v Celju izučil za ključavničarja in se pridružil socialističnemu gibanju. L. 1907 je v Trstu postal član JSDS, kasneje pa je bil železničar na Dunaju. Od tam je maja 1919 prišel za kurjača na postajo v Novo mesto, prežet s komunističnimi idejami, in začel aktivno delati med železničarji.

Stanko Svajger je pod vplivom svojega starejšega brata Vladimirja že kot dijak novomeške gimnazije postal socialist in kot študent prava na Dunaju član Zveze socialističnih študentov. Avgusta 1917 je iz avstrijske vojske dezertiral na italijansko stran in se v jeseni 1919 vrnil iz italijanskega ujetništva domov v Novo mesto. — Septembra 1919 se je v Ljubljani sestal z voditeljema komunističnega krila JSDS Lovrom Klemenčičem in Vladislavom Fabjančičem, ki sta mu naročila, naj organizira komunistične skupine na Dolenjskem od Podbočja do Ribnice.

Oktober 1919 je Svajger obiskal Podbočje, Šutno, Gadovo peč, Oštrc, Kostanjevico,

Prekopo, Sentjernej, Gaberje, Slatnik, Smolenovo vas, Stražo, Vavto vas, Dvor, Dobropolje, Male Lašče, Podulok pri Vel. Laščah in Ribnico. Po vseh teh krajih je imel sestanke s kmeti, organiziral komunistične skupine in vzpostavil mrežo zaupnikov. Pri tem so mu zlasti pomagali povratniki iz ruskega ujetništva, ki so se vrnili domov z boljševiskimi idejami.

Na predelu Dolenjske ob progi med Trebnjem in Ljubljano pa je komunistične skupine in zaupnike tedaj začel vzpostavljati Lovro Klemenčič, ki se je konec avgusta 1919 vrnil iz Sovjetske Rusije domov v Sentvid pri Stični. Toda že v začetku novembra 1919 ga je policija aretirala, da ni mogel s komunističnim programom nastopiti na Kongresu JSDS. Ko je bil spuščen iz zavora, je odšel na Dunaj, od koder se je vrnil šele med železničarsko stavko aprila 1920.

V jeseni je bil za predsednika krajevne organizacije JSDS v Novem mestu izbran Stanko Svajger, za tajnika pa jurist Jože Gregorc, sin novomeškega popraviljalca dežnikov. Gregorc ja že februarja 1920 umrl, ko je pri gašenju gorečih Pintarjeve hiše dobil pljučnico. (Podatki S. Svajgerja.)

JSDS je v začetku leta 1920 začela za kmete organizirati Kmetško - delavsko zvezo. Dne 15. februarja 1920 je bil v nekdanji gostilni pri Müllerju, sedaj Osolnikova gostilna pri kolodvoru, okrožni sestanek Kmetško-delavske zveze, na katerem se je zbralo 20 zaupnikov iz novomeškega okraja. Na njem so izbrali okrožni odbor, ki je bil v rokah komunističnih pristavec, in delegate za ustanovni občni zbor v Ljubljani. Popoldne pa so šli vsi delegati na Gregorčev pogreb. (»Ljudski glas«, 19. II. 1920.)

Na ustanovnem občnem zboru 29. februarja 1920 v Ljubljani so bili v osrednje vodstvo Kmetško - delavske zveze izvoljeni

štirje Dolenjci. Mlekarnar Jereb iz Sentvida pri Stični in Jože Pirnar z Broda pri Novem mestu sta ob razkolu JSDS pristopila h komunistični stranki, Ivan Baraga iz Brežic in Anton Hoenigsmann iz Samoga pa sta ostala v reformistični JSDS. (»Lj. glas«, 3. III. 1920.)

Medtem se je komunistična Splošna železničarska organizacija na Dolenjskem precej okrepila. Njena borbeno sposobnost je bila preizkušena februarja 1920 ob volitvah v gospodarsko poslovnično državnih železnic. Zaradi terorja »žolte« Zveze jugoslovanskih železničarjev in verjetnim njihovim potvorbam je Splošna železničarska organizacija dobila na Dolenjskem 260 glasov, »žolti« pa 247.

V posameznih krajih je Splošna železničarska organizacija dobila (v oklepaju pa »žolti«): Novo mesto 52 (69), Mirna peč 2 (15), Trebnje 27 (5), Mirna 14 (1), Mokronog 11, Sentjanž 8; Straža (4); Kandija 2 (3), Uršna sela 8 (5), Rožni dol 2 (5), Semic (22), Črnomelj 18 (13), Gradac 1 (7), Metlika 19 (9); Vel. Loka (17), Radohova vas (5), Stična 2 (7), Grosuplje 20 (26), Dobropolje 1 (11), Vel. Lašče 11, Ortnek 2 (3), Ribnica 19, Kočevje 31 (21). (»Železničar«, 1. III. 1920.)

V nedeljo, 21. marca 1920, je bil v Novem mestu v gostilni pri Müllerju redni občni zbor novomeške podružnice Splošne železniške organizacije, ki je bil dobro obiskan. Na njem so izvolili nov odbor, sestavljen v glavnem iz komunističnih pristavec.

Predsednik je postal strojevodja Jožef Muhar, njegov namestnik strojevodja Jožef Hvala, tajnik kurjač Anton Spetauc, blagajnik skladiščnik mojster Rihard Trvdy in njegov namestnik progovni ravnalec Tomaž Tscharr, predsednik pa skladiščni mojster v poklju Franc Siffer in postajni paznik Franc Spendal.

POMENEK V TOVARNI POHIŠTVA

(Nadaljevanje s 1. strani)

odvisnosti zasluzka od dela, kar velja v tem primeru, delavcovo zanimanje je vecje.

Uvajanje norm ni lahka naloga. Leta 1947, ko smo pričeli, nismo mogli uporabljati nobenih vzorcev, ker jih ni bilo. Pričeli smo z izkustvenimi normami. Normirski poklic je bil takrat še neznan. Zato smo v tovarni ustanovili strokovni kolegij, ki je s pomočjo tehničnega vodje pričel pripravljati norme. Najprej smo jih uvedli v sestavljalnici, ker je delo tam najlažje normirati. Ker nismo imeli nobenih izkustvenih od drugih, smo vsako delo najprej nekaj časa opazovali in merili. Vedno smo pazili na to, da bi bile norme, ki smo jih uvedli, kar najbolj stvarne, da bi jih delavci brez posebnih težav dosegli in jih hkrati posamezniki ne bi preveč presežali. To nam je vedno uspelo, saj niso postavljenih norm nikdar prekoračili za več kot 25 %.

Leta 1957 smo pričeli z organizirano normirsko službo. To je zahteval povečani obseg proizvodnje in povečano število zaposlenih. Razen tega smo pričeli tudi s serijsko proizvodnjo, ki je terjala uvajanje tehničnih faznih norm. Danes imamo s tehničnimi normami normiranih 95% del v politirnem oddelku in 65% v predstavljalnem oddelku. V ostalih oddelkih delamo za sedaj še po iskustvenih normah in tudi po akordu.

KONTROLA

Ko smo o normah razmišljali, smo se zavedali, da bomo morali pri normiranem delu paziti na kvaliteto izdelkov. Delavci, v želji po doseganju količine, rad pozabi na potrebno kvaliteto. Zato smo torej poobstrili kontrolo. Vse primere nedoseganja norm ali nekvadratne izdelave ugotovljamo zapisljansko. Prizadeti delavec mora razen tega dati pismeno izjavo in utemeljiti vzroke, zakaj ne doseže kvalitete ali norme. Takšni primeri niso pogosti, rešuje jih vedno upravni odbor

DS. Vedno smo raje zmanjšali norme, da bi dosegli dobro kvaliteto. Razne trditve, da norme negativno vplivajo na kvaliteto izdelkov, postavljamo in laž prav primar naše tovarne: 95% proizvodnje izvažamo in ne vemo, kaj je to reklamacija! Norme so eden izmed najboljših načinov za pospeševanje proizvodnje, če pravočasno posvetimo vse pozornost kvaliteti.

VEČJA PROIZVODNOST

Se eno dobro strag imajo norme. Podjetje poveča z njihovo pomočjo svojo proizvod-

Pogled v enega izmed oddelkov tovarne pohištv

nost. Več kot smo imeli normiranih delovnih mest, več smo proizvajali. Naj zadostuje, če primerjamo proizvodnjo v letih 1957 in 1958. Leta 1957 smo presegli proizvodni plan za 1% in naredili za 141 milijonov dinarjev bruto proizvodov. Lani smo z enakimi zmogljivostmi dosegli 210 milijonov dinarjev bruto proizvodov. Plan smo sicer izpolnili le z 82%, vendar predstavlja to v primerjavi z letom 1957 izreden uspeh. Lani smo imeli mnogo resnih težav. Zaradi pomanjkanja surovin je tovarna stala ves januar in februar, ko so bili delavci na brezplačnem dopustu. Nato nam je pozneje počel še parni stroj, ki smo ga popravljali 3 tedne. Skupaj torej lani nismo 3 me-

sece delali, pa kljub temu smo v 9 mesecih dosegli 92% proizvodnje. Takšen uspeh je bil predvsem posledica dobro organiziranega dela v novembri in decembru lani, ko smo normirali in akordirali vsa delovna mesta, kjer pa tega nismo mogli, smo uvedli skupinske norme. Delavci presegajo norme največ 2 do 5%, ker so norme stvarne. Na večjo proizvodnost tudi ugodno vpliva

obračunavanje.

Delavca zanima zasluzek. Zato se posebno ugodne takozvane

Pogled v enega izmed oddelkov tovarne pohištv

te tehnične fazne norme, ki jih obračunamo vsak dan sproti, in prav tako delo na akord. Pri akordnem načinu si delavec lahko sam približno izračuna, koliko bo zaslužil, pri fazni normi pa zve vsak dan koliko je zaslužil prejšnji dan. To nam ugodno vpliva. Ko smo imeli normirano delo je na nekaterih delovnih mestih, so delavci takoj opazili ugodnosti takšnega načina dela in prihajali so na upravo z zahtevami, naj normiramo delo tudi njim. Preseganje norm obračunavamo po delovnih nalogih, ker menimo, da je to pravičnejše kot povpreček. Pogosto menjavanje proizvodov v prvih letih nam je obračunavanje dela zelo oteževalo. Pozneje smo se omejili na proizvodnjo določenega števila proizvodov in sedaj teh težav ni več.

TEŽAVE ALI UGODNOSTI?

Ko smo pričeli delo normirati, smo počasi ugotovljali razne nepravilnosti, ki jih prej nismo opazili. Organizacijo dela smo iz dneva v dan izpopolnjevali. Delavci so zahtevali norme. Če smo hoteli delo normirati, smo ga morali najprej tako pripraviti, da je bilo

to mogoče. Poglobljali smo se v proces proizvodnje. To je zahtevalo najprej nemoteno prekrbo obrata s surovinami, torej dobro organizirano nabavno službo. Počasi smo prehajali na serijsko proizvodnjo in zdaj že resno razmišljamo o proizvodnji na tekočem traku. Bolje organizirano delo je povečalo odgovornost vsakega posameznika na njegovem delovnem mestu. Delovna mesta so medsebojno povezana, vsaka napaka posameznika povzroča težave pri nadaljnji obdelavi. Delovna zavest in odgovornost ljudi sta rasti. Ves kolektiv se je počasi zavedal, da je od njegovega dela odvisno delo tovariša v naslednjem oddelku. Delavec se je začel zanimati za proizvodnjo.

Kako povečati storilnost dela? Tako smo se pogosto vpraševali. Pričeli smo razmišljati o delavcih, o tem, kje živijo, kako se hranijo in se o marširajo. Ustanovili smo obratno menzo. Zda se hranj za 45 dinarjev topej dopoldanski obrok hrane. Sindikalna podružnica predlaga, naj podjetje prispeva nekaj denarja v obratno menzo, da bi bila hrana še cenejša, ker se bo aboniral še več delavcev.

Na takšna in podobna vprašanja smo naleteji večkrat. Takrat so se nam zdela težavna in nepremostljiva, kljub temu smo jih premagali. Zda vidimo, da so takratne težave, zato ker smo jih pravočasno odpravili, danes za nas veljajo ugodnosti. Mnogo so nam pri tem pomagale norme.

VEDNO NAPREJ

Vzporedno z vsem je tovarna rastle in se razvijala. Izboljševali smo organizacijo dela. Počasi so nastajale posamezne faze dela. Iz dneva v dan smo bili manj obrtno in bolj industrijski podjetje. Kupovali smo stroje, vzgajali delavce in izpopolnjevali proizvodnjo. Letos bomo plačali 13 milijonov dinarjev anuitet za stroje in razno opremo. Delavec opravlja določeno fazo dela, se nanjo privaja ter postaja strokovnjak. Ker je postal resničen mojster svojega stroja, bo na njem naredil več in boljše, kot sicer. Velika ovira je pomanjkanje prostorov. Delamo v dveh izmenah. Razmišljamo o gradnji nove dvorane, ki bi nam omogočila boljše razporeditev strojev v procesu proizvodnje. Razmišljamo o novih strojih, ker jih imamo premalo. Na enem stroju moramo opravljati več

»Daj-dam« ali »daj-daj!«

Čuden naslov, kajne? Kakšna je neki zgodba pod tem naslovom? O čisto vsakdanja, čeprav — upam — ne pogosta.

Delavec je, navaden delavec. Dela v tovarni, en teden od 6. do 14. ure. Drugi teden od 14. do 22. ure. Ima še kar udobno, suvo stanovanje. Kuhinja, dve sobi, skromna, a domače urejena, kolikor pač zmora s svojimi skromnimi prijemki, ki se sučejo okoli 10 do 11.000 din na mesec, včasih tudi več. Ima dvojce otrok, srečnih in dobro negovanih, žena je doma in skrbi za gospodinjstvo. Ne moreta si privoščiti posebnega razkošja, saj znašajo skupni dohodki iz otroških dokladami skupno le okroglo 17.000 dinarjev. V kolektivu je bil kot vsi drugi — delavec, in tam je kaj potožil, pokritiziral, pa kdo tega ne dela. Bil je skratka — normalen današnji človek.

V tovarno je prišel novinec. Nekakšen kvalificiran novinec, nihče ga ni prav poznal. Imel je do doma dobi dve uri, pa se mu ni dalo več voziti domov. Beseda je dala besedo — pa sta se zmenila, da bo žena odšla dala v lonec pod klobova več, pa en zajtrk bo več — skratka — usidral se je pri njih, družina je narasla na pet članov. Imeli so ga kot za svojega: vsakega i je odrinili svoj del v kuhinji. Najbrž je skalkuliral — eden kot drugi, da se mu to izplača.

Jože — imenujemo ga tako, (ta z družino) je delal, pa si je začel malega napredka v družini. Sklenila sta z ženo, da najame kredit pri banki, Okroglih 50.000 din. Bo za majhen radio-aparat, pa še za oblake zanj, z rednimi pretakcijske ob družini. V tovarni je svoje delo v redu opravljal, mesec, dva, osem. Potem je prišel prvi poziv za zaslanje. Odsel je na sodišče, pa se pri povratku izgovoril, da je bil nekomu za pričo. Čez štirinajst dni je spet dobi bil poziv, potem čez štirinajst dni je spet dobi bil poziv, da se je lepša dne zmanjalo. Vse poizvedbe so bile zaman. Ni se oglasil več, niti pri Jožetu niti v podjetju. Z njim je izgubila tudi nova obleka, pa očeje in rjuhe, kar je nabavil s kreditom, ki mu ga je Jože jamčil. Šlihalo se je, nato pa je tudi pisal iz inozemstva. Kako in kaj, se je zvedelo lede pozneje. Bližina doma mu je bil izgovor, ki ga je spretno uporabil ob nastopu službe, dejansko pa je ponesrečil v prejšnji službi večji znesek, pa ga je podjetje tožilo.

Poglejmo spet Jožeta — vsak mesec so mu od plače odtrgali okrog tri tisočake za njegov kredit. Naenkrat je prišlo z banke obvestilo, da mora kot i. porok Janezu od tega in danes dalje plačevati tudi 4 tisočake zanj. Zadelga je ključala o »nedeljivem jamstvu I. poroka za najeti kredit«. Ni bilo ne Janeza, ne blaga ne obleke. Ponudil je njegovim doma, kar je še ostalo, pa so se ga odkrivali s tisoč izgovorov, čes: sin je polnoleten, sam zase odgovoren...

Il manj (3 in 4) je enako 4. To so nas naučili že v osn. šoli. To je sedaj postalo življenjsko vprašanje za Jožeta. Kako preživljati družino — sebe, ženo in dva zdrava ključnčka, ki rasteja in zahtevata vedno večjo kuro kruha? Pa se je Jože domislil sindikata — glej, saj res! Sedaj vsa leta plačujem članstvo, kaj ko bi mi sindikat malo pomagal. Pogovor je stekel, sklican je bil sestanek, delavci so videli stisko, v kateri se je znael Jože. Sklenili so, naj se vsak prostovoljno odloči, koliko mu bo prispeval. Pa se je začela nabiralna akcija. Te

je dal 5 kovičev, oni 100 dinarjev, spet oni 65 dinarjev, kolikor je pač kdo hotel. Iz malega raste veliko in tako se je Jožetu nekoga dne prismejal blagajnik sindikata z okroglimi 25 tisočaki. Ganjen je bil ob tolikem duhu kolektivnosti, plačal je več obrokov naprej, vse do takrat, da se mu je izravnil njegov kredit. Potem je plačeval obroke za Janeza, čeprav je imel od tega samo čisto zgubo, saj je za okroglih 40 tisočakov, kolikor mu je Janez »zapustil«, dobil je eno prešito odejo in blazino. Do tu je še vse v redu, kajne? Prava prav malo dolgočasna zgodba, boste rekli. Toda poglejmo naprej!

Čez sedem let vse prav pride — pravijo naši ljudje. Tako je bil nekoga dne v podjetju spet sindikalni sestanek. Tokrat je sindikat vlagal poziv na članstvo Delovni pogoji so težki, veliko delavcev imamo, ki so zgrani, stari, malo zaslužijo. Radi bi, da se tudi ti, ki imajo majhne dohodke, odpravijo na pravi pravcati dopust na morje, brez stoji in težav za žep, brez bojazni, da bo velika družina doma začela lačna. Sprejet je bil predlog, da vsak delavec dela dan za sindikat in da svoj zaslužek v ta namen v skupno blagajno — seveda prostovoljno. Med večjo delavci je bilo malo takih, ki bi ne podprli te človekujubne akcije sindikata. Sklepe je formalno potrdil še delavski svet in odobril, to delo, ki so ga imeli v nedeljo, kot nadurno delo. Tode glej!

Na seznamu »belih vran«, ki jih ta dan ni bilo na delu, je bil na vrhu napisan — JOŽE! Oh, ne! Najbrž gre za pomočilo! so govorili ljudje, ko so gledali seznam, obenem na oglasni deski. Pa ni bila pomota. Jože resnično ni delal ta dan. Odrkel je, odpovedal, hinavsko se je potuhnil. V ponedeljek je prišel na delo z dvignjeno glavo, kot da se ni nič zgodilo. Nesramno je gledal okoli sebe, — čes: Kaj m kdo more, saj je bilo »prostovoljno«.

Ali je tudi sedaj zgodba še vedno enostavna? Ne, za človeka, ki ima vest, ni več! Nastajajo problem človek, ki smo mu večraj tudi pomagali, je danes obrnil kolektivni hrbet. Izda je vse svoje tovariške vse one, ki so mu prejšnjem mesecu dajali PROSTOVOLJNO svoje borbne prispevke, da bi ga rešili stiske nevarnosti. Ali je tudi sedaj zgodba še vedno enostavna? Ne, za človeka, ki ima vest, ni več! Nastajajo problem človek, ki smo mu večraj tudi pomagali, je danes obrnil kolektivni hrbet. Izda je vse svoje tovariške vse one, ki so mu prejšnjem mesecu dajali PROSTOVOLJNO svoje borbne prispevke, da bi ga rešili stiske nevarnosti. Ali je tudi sedaj zgodba še vedno enostavna? Ne, za človeka, ki ima vest, ni več! Nastajajo problem človek, ki smo mu večraj tudi pomagali, je danes obrnil kolektivni hrbet. Izda je vse svoje tovariške vse one, ki so mu prejšnjem mesecu dajali PROSTOVOLJNO svoje borbne prispevke, da bi ga rešili stiske nevarnosti.

Sebičnost veje iz tebe, ne tovarištvu! In kaj če ti otrok jutri zažge hišo, če ostaneš brez strehe? Koga boš poskalal v šli? Janeza? Ne, ta si potepa nekje v Avstriji ali pa Avstrilji čisto vseno, kje? Tu ga ni, da bi ti vrnil, kar ti je dolžen. Bankov Ne, to je ustanova, ki mora imeti levo in desno stran kartotekne izračune. Kdo je torej naslednji? Tvoji tovariši pri strahu, sosede, ki so vsi zaposleni v tovarni in se s tabo vedno trudijo vsak dan za skupno cilje. Jim boš takrat spet lahko zri ponudil v obraz?

NOTRANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

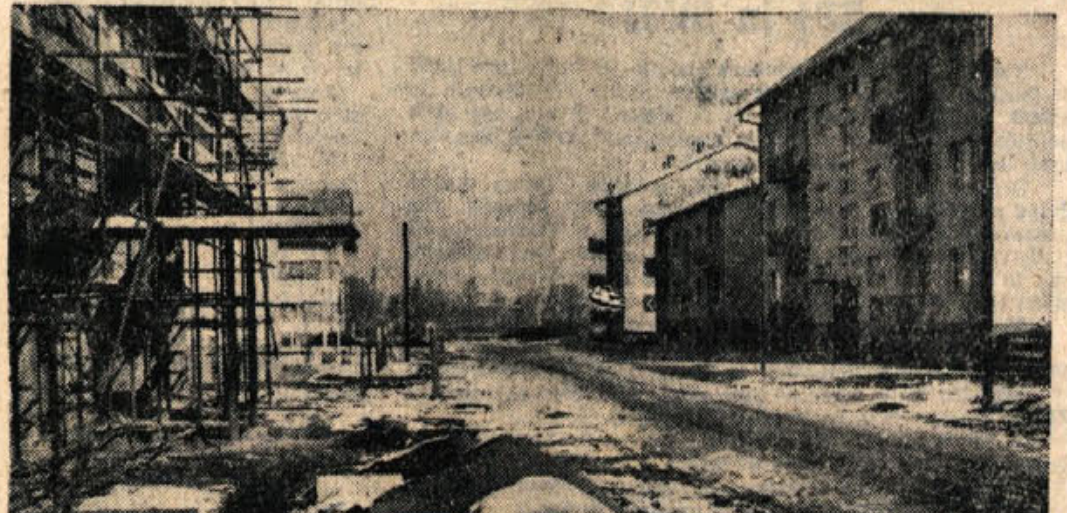
Zdaj imamo vse možnosti

Razprava v Skupščini po poročilu izvršnega sveta Slovenije je potrdila pomembne gospodarske uspehe, dosežene v lanskem letu. Toda mimo potrditve uspehov je razprava opozorila tudi na to, da imamo vse možnosti, da v letošnjem letu s pravičnim usmerjanjem dela ob sprejemanju tarifnih pravilnikov dosežemo še večje uspehe v letu 1959. Gre namreč za to, da smo v preteklem letu sicer povečali proizvodnjo za 6,5%, čeprav je plan predvideval 8 odstotno povečanje, toda ob tem povečanju proizvodnje ugotovljamo, da se je v industriji in rudarstvu povečalo število zaposlenih lani za več kot 11.000 ljudi, to je za 6,8%. Če primerjamo to povečanje zaposlenih s povečanjem proizvodnje, moramo ugotoviti, da se proizvodnost dela v industriji in rudarstvu ni povečala, ampak je celo nekoliko nazadovala. Ker je povečanje delovne storilnosti pogoj za nadaljnji gospodarski napredek in za izboljšanje življenjske ravni, mora biti to najvažnejša naloga naših kolektivov v letošnjem letu. Ne gre le za to, da prenehamo z nesmotrnim in nenehnim zaposlovanjem nepotrebne delovne sile. Treba je tudi dokončati analitično oceno delovnih mest in izkoristiti vse tiste prednosti spodbudnega nagrajevanja, ki jih nudi sedanji sistem delitve dohodka in izdelava novih tarifnih pravilnikov. Spodbudno nagrajevanje namreč lahko največ doprineše k povečanju produktivnosti, ki je stekoprej osnovna naloga našega gospodarstva.

Gre tudi za to, da smo v gospodarskem razvoju dosegli stopnjo, ki nam omogoča, da se vprašani spodbudnega nagrajevanja lotevamo s povsem drugačnimi perspektivami, kot so nam to omogočali pogodi v preteklih letih. V prejšnjih letih se namreč takega načina spodbudnega nagrajevanja nismo mogli lotiti tudi zato, ker nam tega niso dopuščali materialni pogoji. Letos pa nam bodo to dopuščali materialni pogoji že v veliki meri in moramo te možnosti čim dosledneje izkoristiti.

V razpravi na nedavnem zasедanju Skupščine so poslanci ugotovili, da v podjetjih tožijo, kako nimajo možnosti, da bi delili dohodek tako, da bi bil vsak posameznik stimuliran k temu, da bi več naredil. Če je veljalo to za pretekla leta, zdaj ne velja več, ker je sistem delitve dohodka povsem spremenjen. Toda v kolektivih se pojavlja tendenca, da bi že v začetku leta izračunali vsoto, ki naj bi jo porabili za osebne dohodke, in to šele razdelili med proizvajalce s tarifinimi postavkami. Prav to pa pomeni, da se kolektivni sami branijo možnosti, da bi s boljšim načinom delitve osebnih dohodkov vplivali na povečanje produktivnosti dela. Tarifne pravilnike delamo še vedno po starem, še vedno nam pomenijo tarifni pravilniki le seštevke tarifnih postavk, namesto da bi skušali najti vse elemente in možnosti, ki bi spodbujale vsakega posameznika, da bo povečal produktivnost. Poslanec Klančnik je na Skupščini dejal, da ne bomo povečali proizvodnje niti za pet gramov, pa četudi bi preko noči s predpisom povečali tarifne postavke za 100%. Večje prejemke je treba dati tistim, ki bodo več naredili, in če dobi nekdo 100% večje prejemke za še enkrat večje delo, je to prav, tako prav, kot je narobe, če dopuščamo večje osebne prejemke tudi za tiste, ki niso naredili prav nič več.

Lanskoletna delitve osebnega dohodka nam pokaže tole: od 100 odstotkov izplačanega osebnega dohodka je bilo preko tarifnih postavk izplačanih okoli 80 odstotkov, 12 in pol % je bilo izplačanih osebnih dohodkov za nočno delo in podobno, 10% v obliki delitve viška, ali kot smo govorili še lani, dodatnih plač. Le 10% je bilo izplačanih od vseh osebnih dohodkov v obliki neposredne spodbude za delo, ki je bilo opravljeno preko določenih mere. To je seveda zdaleč premalo, da bi lahko govorili o kakršnem koli spodbudnem nagrajevanju, ki naj bi ljudi pripeljalo do tega, da bodo delali več. Odstotek, ki je odvisen od storilnosti dela, mora postati v letošnjem letu neprimerno večji in zato je treba pripraviti tarifne pravilnike, ki bodo vključevali nagrajevanje po normah, v akordu, če se ne po enoti proizvoda, ker to zahteva daljše priprave. Vsekakor ni bil zgolj slučaj, da je prvo letošnje zasédanje Ljudske skupščine posvetilo temu vprašanju toliko pozornosti.

Z gradnjami v preteklih letih je v Brežicah zrastle Jurčičeva ulica. Ko bo zazidana, bo ponos mesta in njegovih prebivalcev

Kot so bili Belokranjci nekoč prvi borci in zavezniški partizanov, tako so danes med najboljšimi v delavskem in družbenem upravljanju. Predsednik občinskega zbora proizvajalcev Črnomelj ing. Branko Peteržel je odgovoril na naša radovedna vprašanja:

DELAJSKO UPRAVLJANJE

»Najprej delavsko upravljanje. V naših gospodarskih organizacijah smo na tem področju sorazmerno že mnogo dosegli. Delavski svet in upravni odbori so se poglobili v vsestransko in obširno problematiko podjetij. Pri nas ni več delovnega kolektiva, kjer delavec ne bi poznal proizvodnih nalog podjetja in obsega proizvodnje. Družbeni plan za leto 1959 bo povečal proizvodne naloge v BELTU. Delavci so pri razpravi o družbenem planu bili zelo živahni in jih je zanimalo predvsem to, s kakšnimi sredstvi, postopki in načini bo lahko kolektiv povečane proizvodne naloge uresničil.

Uspehi v delavskem upravljanju so posledica vztrajnega dela pri odpravljanju začetnih napak in težav. Delavski svet in upravni odbor morata čutili v kolektivu podnoro, kolektiv mora biti z njunim delom seznanjen, to dvojce je najpomembnejše. Obenem pa mora biti delavski svet tudi tista vez med podjetjem in komunjo, ki kolektiv uči in pravilno usmerja, torej kot pravimo, pomaga podirati plot okoli tovarne. Zato vkrbimo, da so naši kolektivni vedno seznanjeni z nalogami v njihovem podjetju in s tistimi v okviru komunje. Delavsko upravljanje šepa le če

v manjših podjetjih. Zato temu vprašanju posvečamo zdaj največ pažnje. S pomočjo komisij za delavsko upravljanje pri občinskem sindikalnem svetu, občinskem odboru Socialistične zveze in občini bomo, kot smo prepričani, uspeli.

DRUŽBENO UPRAVLJANJE

Tudi družbeno upravljanje usmerjajo komisije, ki sem jih ravno kar omenil. Vse tri so pri delu tesno povezane in vedo, da moramo ljudi predvsem vzgajati politično, strokovno in ideološko, če želimo doseči uspehe.

ZBOR PROIZVAJALCEV

Ker je družbeno upravljanje v občini tako razvito in ker so razni vezi pri občinskem ljudskem odboru aktivni, je zbor proizvajalcev lahko odrgal svojo vlogo. V enem letu, kar je bil izvoljen, je imel že pet ločenih sež. Na seje zbora vabimo razen odbornikov tudi predstavnike delavskih svetov in upravnih odborov prizadetih podjetij in kolektivov. Zato so bili zaključki zbora pro-

Pozdrav iz Rume

Naši fantje: Janez Hovar iz Smarjete, Rudi Uš iz Sentra-perta Ivan Kastelle iz Novoga mesta ter Frane Sumah s Koroskega, ki slojijo vojsk rok v Rumi pozdravljajo vse domače znance in vse braice Dolenjskega lista

GOSPODARSKE VESTI

● Nezgornjivi transformatorji. V industrijskem podjetju »Pobeda« v Mladencu so pred dnevi preizkusili prototip nezgornjivega rudniškega transformatorja. Njegove notranje in zunanje hladilne naprave so prilagojene lastnosti piranle, tekočine, ki je zelo odporna proti ognju. Dosedanji transformatorji na olje, ki so jih uporabljali pri nas, so velikokrat povzročili eksplozije in požare v naših rudnikih.

● Uspešno gospodarsko sodelovanje s Cilom. Na pobudo jugoslovanskih emigrantov v Provinciji Punta Arenas v Čilu je bila pred kratkim ustanovljena Čilsko-jugoslovanska banka, v Sanjaču de Čilu pa čilsko-jugoslovanska mešano društvo »Cilejug«. Obe instituciji naj bi vplivali na tesnejše

gospodarsko sodelovanje med obema državama.

● Prve domače lani plošče. V podjetju »Lanara« v Ceskom Selu blizu Petrinje je začel obratovati novi obrat lanih plošč. Plošče uporabljajo v gradbeništvu kot izolacijski material, ki je odporen proti vlagi in toploti, lahko pa jih uporabljajo tudi za proizvodnjo pohištva.

● V kratkem domača serijska proizvodnja televizorjev. Tovarna za elektroniko in elektromehaniko »Rudi Čajevec« v Banji Luki proizvaja zdaj televizorje iz uvoženih delov. Ti stanejo 150 tisoč dinarjev. V tovarni bodo začeli v kratkem prvo domačo serijsko sprejemniko serijsko, s čimer se bodo le-ti nedvomno precej pocenili

● Ker je tudi pri nas večina delavstva pol kmečkega porekla, posveča mu mnogo pozornosti stalnemu spremljanju izostankov in jih analiziramo. Največ delavcev je v bolniškim staležu spomladaj pri delih v vinogradih, poleti ob košnji in žetvi in spet v jeseni pri spravljanju kmetijskih pridelkov. Kljub temu, da so delavci od zdravstva spoznani za boljše, ugotovljamo, da doma delajo Zato razmišljamo o povečanju dotedanje ambulante. Nameravamo ji dodati poseben oddelek, kjer bi ljudje, ki so v bolniškem staležu zdravnili pod zdravniškim nadzorom. Zdravstvena služba ima velike izdatke s plačevanjem zdravil, ki jih dobivajo zavarovanci, ugotovljamo pa, da večina zavarovancev teh zdravil ne uživa, ampak jih hrani doma po raznih predalih ali celo meče proč.

Tudi vprašanje družbene prehrane smo začeli reševati in že dosegli nekaj uspehov. Tako v BELTU delavci že prejemale topej dopoldanski obrok hrane. V rudniku Kanžarica pošiljamo rudarjem na delo v jamo razen malice tudi toplo kavo. Ugotovljamo, da se je število »bolniških« povpovd, kjer smo družbeno prehrano že pričeli reševati takoj znižalo. Na področju standarda to je tam kjer se življenje delavca rose z njegovim delom v tovarni, pa nas čaka še mnogo nalog.

KAKO UPRAVLJAJO

Kmalu bomo volili nove potrošniške svete, ki bodo morali delati bolj ustaljeno kot dosedanj. Takoj po izvolitvi bomo priredili kratek tridnevni seminar za nove člane ter jih seznanili z nalogami in pravilnicami potrošniških svetov.

izvajalcev vedno tudi smernica za delo delavskih svetov. Realizacijo družbenega plana občine in planov proizvodnje podjetij smo podrobno razdelili in tako dosegli pomemben uspeh: družbeni plan za leto 1958 je bil v mnogocem prav zaradi tega v vrednosti proizvodnje presežen za 8%. V letih 1957 in 1958 smo dvignili industrijsko proizvodnjo za 80%.

Pri delu s podjetji smo skušali vedno najti obstoječe notranje rezerve, ki so predvsem v nezadostnem izkoriščanju delovne sile — posledično Zato smo takšne napake pričeli od-

Tako je Partija kovala svobodo naših narodov

KRVAVA TRAGEDIJA POD BOHORJEM

29. november 1943 je fojstni dan naše republike. Na ta dan leta 1941 so Nemci za radi podre izdaje v Gorjanah pri Podsedri uničili Brežiško četo, ki sta jo 28. oktobra 1941 ustanovila Rudi Janhuba in Dušan Kveder-Tomaž, ki je bil njen komandir. V njej so bili združeni mladi fantje iz Posavja, ki so kakor mnogi tisoči sinov naših narodov verjeli v rojstvo svobodne Jugoslovanske države in v srečnejšo bodočnost naših narodov. Dni, o katerih so sanjali in v nje verjeli, niso dočakali. Zanje so v prvem letu osvobodilne borbe žrtvovali svoja življenja.

Objavljamo spomine na tragične dogodke, ki so se odigrali tistega temnega dne pod mogočnim Bohorjem.

Tončka Majcen

SPOMINI NA BORBO

Od okrožnega odbora Novo mesto je bila nazvoča Meta Košir, od podokrožnega odbora pa tov. Vinko Kos in Slavka Becele. Govoril je Vinko Kos. Volitev se je udeležila vsaka hiša, prišlo je tudi mnogo žena. Žene so izjavljale: »To je pa res pametno, da se končno tudi nas upošteva, doslej se nas ni nikoli, čeprav nosi žena glavno breme.« Na splošno zahtevo volivcev so bile volitve javne. Kandidacijska komisija, ki je bila izvoljena, je pripravila predloge, ki pa niso vsi obveljali, ker so ljudje s pripombami: »Ta je dober gospodar - še svoje predlagali. Izvoljeni so bili: Zagrad: Martin Pirnat, sekretar Franc Krnc, Jože Povše, Jožefa Kocjan, Franc Eržen in Janez Povše kot predsednik. Klenovik: Janez Rodič, predsednik, Tončka Majcen, sekretar, Pepi Kirar, Franc Povše, Franc Lindič.

Velike in Male Poljane: predsednik Jože Gorenc, Tratar, Horvat. Krsinjvrh: predsednik Jernej Trbovc, sekretar Tončka Rešeta, blaginjak Franc Zeleznik. Goriška vas: predsednik Franc Tomažič, tajnik Anton Magolici, Martin Novak, Marija Robek, Franc Rupar. Zalog: Ignac Kolenc, Franc Smrekar, Lojze Gorenjc, Lojze Saje, Franc Ščinkovec.

Volitve so bile tudi po drugih vaseh. Spominjam se, da smo imeli odbojniki NOO Klenovik dve seji. Na teh sejah smo razpravljali, da mora biti obdelana vsa zemlja, kar je politično vodstvo zelo poudarjalo, in o medsebojni pomoči pri obdelavi zemlje. Prepovedali smo kmetom prodajati pridelke v sovražne postojanke, pobirali in določali sme davke in zbirali hrano. Na pobudo političnega aktiva sta se NOO Zagrad in Klenovik sporazumela, da se zgradi v vasi Zagrad večja sušilnica za sadje. Sušilnico smo zgradili. Leta 1942 je bila bogata sadna letina. Kmetje so imeli prej navado, da so iz vsega sadja kuhali žganje. Sedaj smo propagirali, da boljše sadje posuše, iz slabšega pa kuhajo žganje.

Isti dan po volitvah smo imeli v Zagradu sestanek žen v Rženovi hiši. Na sestanku je govorila Slavka Becele. Bila je mlada in je mislila, da zato ne bo imela uspeha pri ženah, zato je hotela, da bi jaz govorila. Na tem sestanku je bil postavljen prvi odbor žen v Zagradu s sekretarko Jožeta Kocjan, članico Mici Žužek; ostali se ne spominjam.

Konec julija 1942 smo presteli sporočilo od okrožnega komiteja Novo mesto, da Italijani pripravljajo ofenzivo. Že prej smo imeli nalogo, da se mora pripraviti čimveč suhe hrane za partizane za primer ofenzive. To je bila že izkušnja iz ofenzive na Notranjskem, ko ni bilo zaloga. Na osvobojenem ozemlju so žene mnogo storile za oskrbo naših enot. V Redkovem gozdu pod Goriško vasio je bilo šolsko taborišče, ki so ga v celoti oskrbovale s peko kruha in pranjem žene iz Goriške vasi, posebno Marija Robek in družina Tomažičeva. 2. avgusta 1942. leta je okrog 300 Italijanov napadlo gozdaj jutraj vas Malkovec in Pavlo vas, ki sta bili zelo aktivni. Začel se je za tamkajšnje ljudi strašen dan. Italijani so požgali 42 hiš in gospodarskih poslopj, postrelili šest oseb, dva Papeževa, Cirila Korena, ki sicer ni bil nam sovražen, vendar reaktivni, Pungercarja-Pišmohta, ki je bil slaboumen, Janeza Pungercarja, ki je bil zvest našim borbim, in Harstarja iz Gornje Stare vasi. Bilo bi še več žrtev, pa so nekateri ušli. V Prijateljevi vili so bili šmarješki aktivisti Karlovšek, Jerman, Vida Jenko in partizan Franc Urigelj, ki je bil na straži. Iz spanja jih je prebudila italijanska govorica. Iz hiše so poskakali skozi okno in ušli. Vida si je ob tem zvinila nogo in sta jo Tone Borštnar mlajši in Franc Janežič odpeljala v Sp. Lakenec od Pepija Blatnika. Ob tej priložnosti je nekdo izgubil ali odvrnel puško, ki jo je Ivanka Borštnar potem prinesla k nam v Klenovik. Pri tem napadu je bil prisoten tudi izdajalec Franc Jerovšek, ki je kazal naše ljudi in katere hiše naj požgo. Italijani so odgnali s seboj sedem moških in jih razen Adolfa Murna, ki je bil mladoleten, 8. avgusta postrelili v Trebnjem. Tako je bilo skupno ustreljenih trinajst oseb. Italijani so hoteli s to akcijo prebivalce kaznovati za njihovo globoko privrženost OF in jih hkrati prestrašiti in odvrtiti od nadaljnje sodelovanja. Kljub temu je velika večina ljudi delala še naprej. Od aprila 1942 do 2. avgusta 1942 v te kraje ni stopila okupatorjeva noga.

Pred italijansko ofenzivo 1942. leta so Nemci širili močno propagando: kdor se bo protovoljno javil Nemcem, se mu ne bo nič zgodilo. Če mejo so odšli trije tovariši iz Malkovca, ki so bili prej zelo agilni, ker pa so bili slabega zdravlja, so se bali v partizane; Ciril Logar in Tone Borštnar mlajši sta bila revmatika, Franc Janežič pa je imel trdo nogo. Ko sem to zvedela, sem jih odvračala od tega, a ni pomagalo. Skrivaj so se ob nemški meji v Marendolu. Vse tri so Nemci po izdajstvu ujeli in izročili Italijanom, ki so jih 15. oktobra 1942 ustrelili v Tržišču. Z njimi je bil ustreljen še neki Simončič iz Boštjanja.

Nekaj dni pred italijansko ofenzivo 12. septembra 1942 sva imela z bratom Francem množični sestanek v Zagradu in Klenoviku. Razpravljali smo o bližnji ofenzivi, opozorili ljudi, naj poskrbijo žito in druge vredne stvari pred Italijani. V noči od 8. na 9. septembra nas je prišel po nalogo okrožnega komiteja Novo mesto policlat Pepi Blatnik, da se moramo takoj umakniti v ilegalo. Brat je že prej pripravil za primer hajke dva bunkerja, enega pot Otavnikom, enega pa nad Sp. Lakenecem. Prav tako sva imela z bratom še kakšne tri tedne pripravljene nahrbtnike. Ker partizanskih enot ni bilo v bližini, smo odšli čez dan v gozd Bojniki. Dopoldne smo zagledali na Krsinjvrhu prvi belogardiste, ki so šli v streljih čez njiva. Proti večeru smo se umaknili Mica, Jarkovič, neki terenski aktivist iz Dobrave pod Skocjanom, brat Franc, jaz in Jermančič v bunker pod Otavnikom. Mica in Jarkovič sta šla samo toliko z nami, da sta vedela za bunker, nato pa sta odšla proti Skocjanu.

Pred italijansko ofenzivo 1942. leta so Nemci širili močno propagando: kdor se bo protovoljno javil Nemcem, se mu ne bo nič zgodilo. Če mejo so odšli trije tovariši iz Malkovca, ki so bili prej zelo agilni, ker pa so bili slabega zdravlja, so se bali v partizane; Ciril Logar in Tone Borštnar mlajši sta bila revmatika, Franc Janežič pa je imel trdo nogo. Ko sem to zvedela, sem jih odvračala od tega, a ni pomagalo. Skrivaj so se ob nemški meji v Marendolu. Vse tri so Nemci po izdajstvu ujeli in izročili Italijanom, ki so jih 15. oktobra 1942 ustrelili v Tržišču. Z njimi je bil ustreljen še neki Simončič iz Boštjanja.

Nekaj dni pred italijansko ofenzivo 12. septembra 1942 sva imela z bratom Francem množični sestanek v Zagradu in Klenoviku. Razpravljali smo o bližnji ofenzivi, opozorili ljudi, naj poskrbijo žito in druge vredne stvari pred Italijani. V noči od 8. na 9. septembra nas je prišel po nalogo okrožnega komiteja Novo mesto policlat Pepi Blatnik, da se moramo takoj umakniti v ilegalo. Brat je že prej pripravil za primer hajke dva bunkerja, enega pot Otavnikom, enega pa nad Sp. Lakenecem. Prav tako sva imela z bratom še kakšne tri tedne pripravljene nahrtnike. Ker partizanskih enot ni bilo v bližini, smo odšli čez dan v gozd Bojniki. Dopoldne smo zagledali na Krsinjvrhu prvi belogardiste, ki so šli v streljih čez njiva. Proti večeru smo se umaknili Mica, Jarkovič, neki terenski aktivist iz Dobrave pod Skocjanom, brat Franc, jaz in Jermančič v bunker pod Otavnikom. Mica in Jarkovič sta šla samo toliko z nami, da sta vedela za bunker, nato pa sta odšla proti Skocjanu.

IVAN OHEČ:

Od Beograda do albanske meje

Zapiski slučajnega popotnika

»Ne, sem mu odgovoril, le kakih deset potnikov in med njimi je zavzemala naša skupina dobro polovico. Namestili smo se v zadnjem vagonu in že takoj na začetku, nam je uspelo, da smo pritegnili pozornost dveh sprevidnikov, ki sta »komaj čakala, da bi drugi dan prevzela v Paračinu hitro progos. Se isti dan sta se vrnila iz istim vlakom v drugo smer. Gledal sem skozi okno in si prizadeval, da bi ublažil močno poskakovanje klopi. Gledal sem skozi motno okno, ki se je zde-

lo neumito in nekam čudno postavljeno med lesene okvire, Sumrakovec. Vas, v kateri je učiteljevaj tudi Djura Jakšič. Spominjam se, da tedaj, ko sem še kot otrok bral njegovo pesem z istim naslovom, nisem razumel, zakaj je kralj ta naš umetnik v teh kiticah toliko bolečine... Sele zdaj sem ga razumel. Ne, nisem bil prav v vasi. Utegnil sem le toliko, da sem na hitro stopil z vlaka in popil nekaj požirkov vode, preden smo krenili naprej. Toda skozi okno sem videl dovolj, da sem se ne-hote spomnil Jakšičeve pesmi.

Skica iz doline Morave (december 1958)

Prav ob progi je šla mimo nas žena z otrokom na hrbtu, mladi oče je pa stopal nekaj korakov za njo; nosil je culo, na palci, čez desno ramo. Ničve izmed njih se ni niti obrnil proti nam. Samo objokan otroški obraz je pogledal za hip proti našemu vagonu, potem se je pa spet obrnil in zapustil v meni krč bolečine. — Brezmočne bolečine... Rad bi vsaj nekaj hipov govoril s temi ljudmi. Vlak pa nas je brezčutno vozil naprej. In kakor sem bil jezen, ker nisem mogel zaustaviti tistega, kar je potovalo mimo mojega okna, sem bil še bolj hvalažen vsajastemu starčku, ker mi je takoj odgovoril, zakaj je otrokov obraz vse objokan. Cisto ob progi je šla skupina moških in žena. Šli so eden za drugim. Pred njimi je stopal mladenič s široko razgaljenimi prami; vodil je na konopec privezanega osla. Na živali je bilo natovorjeno vse njihovo bogastvo: nekaj starih loncev in dve šotorski krili, v katerih je bilo zavrtih še nekaj revnih svečnjev. Ciganji šotorjani. Zadnji, ki jih človek še more srečati v naši državi, šotorjani — brez šotorov... Brez poklona. Brez upov. Ali pa se mi je samo zdelo tako. Nadaljevanje zgodbe / teh ljudeh sem slišal kasneje 7. 8. bilo je v Zajecaru. Tovariši in občinskega odbora so mi pripovedovali, da tu-

odločen in neizprosno, če je ta ali oni grdo ravnal s sotelovadcem, in čutili smo, kako je v nas rastle tovarštvo, kako smo spoznali, da smo enaki, prijatelji, tovariši, bratje... Seveda takrat se nismo razumeli njegovega gneva nad krivicami, ki so se porajale v takratni Jugoslaviji, in še vidim njegove iskrene oči, ko nam je govoril o borbi za iskanje pravice ter resnice v svetu. Mogoče smo jih doumeli, vsaj nekoliko. Kako pa smo nekoč obstali, ko ni stal več pred nami naš voditelj Vuč. Prišel je novi in povedal, da je naš doseženi voditelj odšel... Sele kasneje smo zvedeli, da je po znani Obznani, ko je bila prepovedana KPJ, bil aretiran tudi naš dragi voditelj, da so ga mučili v Glavnici v Beogradu ter ga vrgli vsega pretepenega v vreči v mrzle valove Donave... Srce se nam je skrčilo, ko smo to zvedeli. Nismo mogli verjeti, da so na svetu tako zlobni ljudje, ki bi umorili človeka, ki je bil nam — otrokom — voditelj, učitelj in vzgojitelj. Ko sem te dni poslušal v radijskem koledarju jutraj nekaj spominskih besed o tem borcu, komunistu in vzgojitelju-voditelju, v Ljubljani, sem napisal te vrstice v njegov spomin! M. Tratar

o delu mladincev v Krški vasi že dalj časa ni bilo nič slišati; pa tudi kulturno-prosvetno društvo, ki ima pevski in dramski odsek, je skoraj zaspalo. Silvestrovanja, ki je bilo tradicionalni običaj Krške vasi, ni bilo. Mladina je za pust organizirala majhno maskarado, ki je bila prirejena na sodoben način. Iz nje se je razvila vsesplošna zabava, ki je vaščane tako navdušila, da je še danes ne morejo pozabiti. Mladina nima svoje sobe, a so kljub temu začeli pred kratkim študirati neko dramo in to kar v nezakurjenem gasilnem domu. Organizirali so plesne večere, na programu pa imajo še razna predavanja in ogled kulturnih znamenitosti naše domovine. Upamo, da bo mladina Krške vasi nadaljevala s svojim delom in si s tem utrdila zaupanje, ki si ga je že spet pridobila. — II

o delu mladincev v Krški vasi že dalj časa ni bilo nič slišati; pa tudi kulturno-prosvetno društvo, ki ima pevski in dramski odsek, je skoraj zaspalo. Silvestrovanja, ki je bilo tradicionalni običaj Krške vasi, ni bilo. Mladina je za pust organizirala majhno maskarado, ki je bila prirejena na sodoben način. Iz nje se je razvila vsesplošna zabava, ki je vaščane tako navdušila, da je še danes ne morejo pozabiti. Mladina nima svoje sobe, a so kljub temu začeli pred kratkim študirati neko dramo in to kar v nezakurjenem gasilnem domu. Organizirali so plesne večere, na programu pa imajo še razna predavanja in ogled kulturnih znamenitosti naše domovine. Upamo, da bo mladina Krške vasi nadaljevala s svojim delom in si s tem utrdila zaupanje, ki si ga je že spet pridobila. — II

o delu mladincev v Krški vasi že dalj časa ni bilo nič slišati; pa tudi kulturno-prosvetno društvo, ki ima pevski in dramski odsek, je skoraj zaspalo. Silvestrovanja, ki je bilo tradicionalni običaj Krške vasi, ni bilo. Mladina je za pust organizirala majhno maskarado, ki je bila prirejena na sodoben način. Iz nje se je razvila vsesplošna zabava, ki je vaščane tako navdušila, da je še danes ne morejo pozabiti. Mladina nima svoje sobe, a so kljub temu začeli pred kratkim študirati neko dramo in to kar v nezakurjenem gasilnem domu. Organizirali so plesne večere, na programu pa imajo še razna predavanja in ogled kulturnih znamenitosti naše domovine. Upamo, da bo mladina Krške vasi nadaljevala s svojim delom in si s tem utrdila zaupanje, ki si ga je že spet pridobila. — II

Franju Vulču v spomin

Ko slavimo letos 40. obletnico ustanovitve KP ter SKOJ, mi uhaajo spomni v teh dneh tudi na Franja Vulča, človeka - komunisto, mojega prnega sokolskega voditelja pred 39 leti v Ljubljani pri Sokolu I. Spominjam se telovadnice na Ledini, kjer smo imeli takrat storbjanje telovadbo. Bil sem pionir — pri deč — in naš moški oddelek je prevzel nizek, čokot, temno las mladenič — delavec Franjo Vuč. Rad nas je imel in tudi mi smo ga imeli, saj je bil z nami tako dober in veliko nam je pripovedoval o vsem, kar je takrat hotel vedeti mlad človek. Kako je bil

odločen in neizprosno, če je ta ali oni grdo ravnal s sotelovadcem, in čutili smo, kako je v nas rastle tovarštvo, kako smo spoznali, da smo enaki, prijatelji, tovariši, bratje... Seveda takrat se nismo razumeli njegovega gneva nad krivicami, ki so se porajale v takratni Jugoslaviji, in še vidim njegove iskrene oči, ko nam je govoril o borbi za iskanje pravice ter resnice v svetu. Mogoče smo jih doumeli, vsaj nekoliko. Kako pa smo nekoč obstali, ko ni stal več pred nami naš voditelj Vuč. Prišel je novi in povedal, da je naš doseženi voditelj odšel... Sele kasneje smo zvedeli, da je po znani Obznani, ko je bila prepovedana KPJ, bil aretiran tudi naš dragi voditelj, da so ga mučili v Glavnici v Beogradu ter ga vrgli vsega pretepenega v vreči v mrzle valove Donave... Srce se nam je skrčilo, ko smo to zvedeli. Nismo mogli verjeti, da so na svetu tako zlobni ljudje, ki bi umorili človeka, ki je bil nam — otrokom — voditelj, učitelj in vzgojitelj. Ko sem te dni poslušal v radijskem koledarju jutraj nekaj spominskih besed o tem borcu, komunistu in vzgojitelju-voditelju, v Ljubljani, sem napisal te vrstice v njegov spomin! M. Tratar

Suha krajina v jubilejnem letu KPJ in SKOJ

Tudi v občini Žužemberk bomo dostojno proslavili 40-letnico ustanovitve Komunistične partije Jugoslavije in SKOJ. Program, pripravljen za ta jubilej, je program vseh političnih, množičnih in drugih organizacij, skratka program vseh delovnih ljudi Suhe krajine. Organizacije bodo poživile delo svojega članstva v prid dviga gospodarske in kulturne zaostalosti tega področja. Niz predavanj iz gospodarstva, poživljeno delo v tehnični vzgoji ljudstva, obravnavanje problemov v množičnih organizacijah, vse to bo razen številnih proslav dalo svoje obeležje počastitvi tega velikega jubileja. Med drugim bomo imeli sledeče proslave: odkritje spominske plošče v Ajdovcu, kjer je bilo v letu 1943 posvečeno delegatov in komisarjev NOV Slovenije; prirediteli bomo osrednje proslave v počastitev ustanovitve ZKJ v Žužemberku, na Dvoru in v Hinjahu. V Kolih pri Dvoru bo velika proslava na prostoru, kjer je leta 1940 bila konferenca SKOJ. V oktobru bodo proslave posvečene ustanovitvi SKOJ. Vse ostale proslave, kakor so proslave dneva žena, dneva borca, dneva republike in dneva Jugoslovanske ljudske armade bodo po svoji vsebini in množičnosti dale obeležje spomnu na ustanovitev avangarde delovnega ljudstva in SKOJ, spomnu na težko prebrano pot v borbi za socialne in nacionalne pridobitve naših narodov, na borbo za gospodarski in kulturni razvoj naše dežele. M. S.

o delu mladincev v Krški vasi že dalj časa ni bilo nič slišati; pa tudi kulturno-prosvetno društvo, ki ima pevski in dramski odsek, je skoraj zaspalo. Silvestrovanja, ki je bilo tradicionalni običaj Krške vasi, ni bilo. Mladina je za pust organizirala majhno maskarado, ki je bila prirejena na sodoben način. Iz nje se je razvila vsesplošna zabava, ki je vaščane tako navdušila, da je še danes ne morejo pozabiti. Mladina nima svoje sobe, a so kljub temu začeli pred kratkim študirati neko dramo in to kar v nezakurjenem gasilnem domu. Organizirali so plesne večere, na programu pa imajo še razna predavanja in ogled kulturnih znamenitosti naše domovine. Upamo, da bo mladina Krške vasi nadaljevala s svojim delom in si s tem utrdila zaupanje, ki si ga je že spet pridobila. — II

o delu mladincev v Krški vasi že dalj časa ni bilo nič slišati; pa tudi kulturno-prosvetno društvo, ki ima pevski in dramski odsek, je skoraj zaspalo. Silvestrovanja, ki je bilo tradicionalni običaj Krške vasi, ni bilo. Mladina je za pust organizirala majhno maskarado, ki je bila prirejena na sodoben način. Iz nje se je razvila vsesplošna zabava, ki je vaščane tako navdušila, da je še danes ne morejo pozabiti. Mladina nima svoje sobe, a so kljub temu začeli pred kratkim študirati neko dramo in to kar v nezakurjenem gasilnem domu. Organizirali so plesne večere, na programu pa imajo še razna predavanja in ogled kulturnih znamenitosti naše domovine. Upamo, da bo mladina Krške vasi nadaljevala s svojim delom in si s tem utrdila zaupanje, ki si ga je že spet pridobila. — II

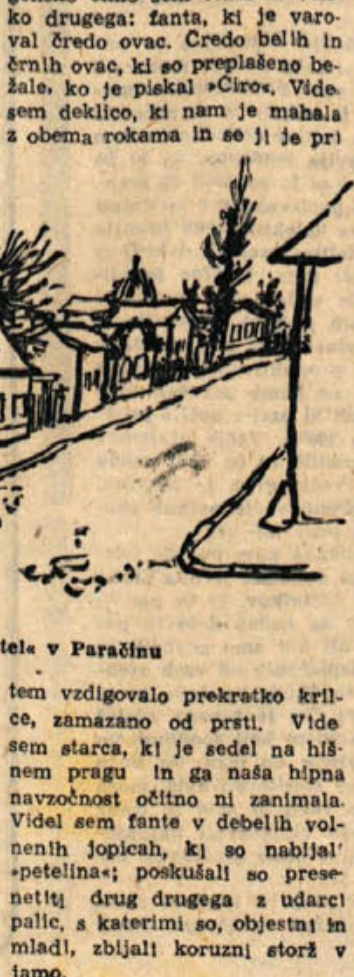
o delu mladincev v Krški vasi že dalj časa ni bilo nič slišati; pa tudi kulturno-prosvetno društvo, ki ima pevski in dramski odsek, je skoraj zaspalo. Silvestrovanja, ki je bilo tradicionalni običaj Krške vasi, ni bilo. Mladina je za pust organizirala majhno maskarado, ki je bila prirejena na sodoben način. Iz nje se je razvila vsesplošna zabava, ki je vaščane tako navdušila, da je še danes ne morejo pozabiti. Mladina nima svoje sobe, a so kljub temu začeli pred kratkim študirati neko dramo in to kar v nezakurjenem gasilnem domu. Organizirali so plesne večere, na programu pa imajo še razna predavanja in ogled kulturnih znamenitosti naše domovine. Upamo, da bo mladina Krške vasi nadaljevala s svojim delom in si s tem utrdila zaupanje, ki si ga je že spet pridobila. — II

o delu mladincev v Krški vasi že dalj časa ni bilo nič slišati; pa tudi kulturno-prosvetno društvo, ki ima pevski in dramski odsek, je skoraj zaspalo. Silvestrovanja, ki je bilo tradicionalni običaj Krške vasi, ni bilo. Mladina je za pust organizirala majhno maskarado, ki je bila prirejena na sodoben način. Iz nje se je razvila vsesplošna zabava, ki je vaščane tako navdušila, da je še danes ne morejo pozabiti. Mladina nima svoje sobe, a so kljub temu začeli pred kratkim študirati neko dramo in to kar v nezakurjenem gasilnem domu. Organizirali so plesne večere, na programu pa imajo še razna predavanja in ogled kulturnih znamenitosti naše domovine. Upamo, da bo mladina Krške vasi nadaljevala s svojim delom in si s tem utrdila zaupanje, ki si ga je že spet pridobila. — II

Občinski pionirski starešinski svet v Novem mestu

Po skoro letu dni preprečevanja in svetovanja je v teh dneh zaživel občinski pionirski starešinski svet-občinska pionirska komisija, oblika odnosno organ družbe za vključevanje dela s pionirji. Med tem ko so te komisije odn. svetil maršike v našem okraju že nastali in že delajo, posebno v Spodnjem Posavju, je ta forum našel svojo življenjsko obliko se-le po predlogu in nasvetu za prosveto in kulturo pri obč. ljud. odboru v Novem mestu. Udeležba sicer ni bila taka, kot bi se želele sklicevali posveta, ker so nekateri organizacije, ki imajo v svojih vrstah pionirje za podmladek ostale doma, vendar pa smo na njem mislili tudi nanje in re-

servirali prostor v tem svetu zanje. Navzoči pa so dali novemu svetu dragocene nasvete in nalogo. Pohvalno naj zlasti omenimo prizadevanost zastopnikov JLA, ki bodo s svojimi razstavi in filmskimi predstavami pomagali tudi pionirskim odredom izven Novega mesta. Pa tudi pripravljena so našel svoje nalogo. Pripravljeni smo, da je ta nov organ nujno potreben in bo sedaj možno, da bodo priredite ter tudi vzgoja enotna, po drugi strani pa toliko raznovrstna ter pestra, da bo zajela v svoje vrste vse doljenjske pionirje. —jtm—

Makedonija hotela v Paračinu

Imamo 248 kinematografov

Kinematografija je v naši republiki zelo napredovala. Imamo že 248 kinematografov z 71.000 sedeži. Lani so kinematografi v Sloveniji dali skupaj nad 60.000 predstav, ogledalo pa si jih je 15 milijonov obiskovalcev. Za primerjavo: leta 1939 smo imeli 60 kinematografov, ki so dali 22.500 predstav, videlo pa jih je 3 milijone ljudi.

Pozdrav iz Pule

»Prostor za televizijski sprejemnik že imam pripravljen, nam piše Slavko Milavec, ki služi vojaški rok v Puli. Pravi, da je tam edini Dolenjec, zato mu je Dolenjski list največji prijatelj. Obenem pozdravlja vse domače prijatelje in znance ter jim prapravo, da kmalu poravnajo naročnino, da bodo lahko opuštevani pri nagradnem žrebnju.

S skupščine občinske zveze Svobod in prosvetnih društev v Novem mestu

Potrebe knjižnic in odrov

Po dobrih dveh letih so se zopet sestali delegati Svobod in prosvetnih društev na skupščini, ki je bila v soboto 14. 2. 1959 v prostorih vaješke šole v Novem mestu. Skupščina se je udeležilo lebo število delegatov, saj so bila zastopana skoraj vsa društva (razen društev iz Brusnic in Sentjerneja).

Predsednik Zveze Svobod in prosvetnih društev Jože Zemljan je v okvirnem poročilu orisal predvsem nekaj najbolj perečih problemov, ki jih je reševala občinska Zveza Svobod in prosvetnih društev v pretekli poslovni dobi. To je oprema odrov, izobraževanje odraslih, razni načini ter preskrba potrebnih sredstev za uspešno delo na področju ljudske prosvete. Posebno je poudaril, da je občinski ljudski odbor Novo mesto izdatno podprl delo prosvetnih društev v pretekli poslovni dobi. Tudi društva sama so bila delavna. Nekatera so nastopala v raznih naseljih mladinskih delovnih brigad, ki so gradile ceste Zagreb — Ljubljana.

Tudi ljudske in pionirske knjižnice so obravnavali na sejah Zveze Svobod in prosvetnih društev. Zveza Svobod je osnovala potujočo knjižnico v 4 kovččkih s po 120 knjigami, dočim bo pionirske knjižnice ustanovil letos občinski ljudski odbor Novo mesto z društvom prijateljev mladine v Novem mestu. Ob koncu referata se je predsednik zahvalil vsem za sodelovanje.

Tajnik Boris Savnik je v poročilu obravnaval težave in uspehe, ki jih ima Zveza društev. Predvsem je poudaril, kako nujno je večje sodelovanje Zveze z društvi. Orisal je naloge, ki jih ima Zveza do društev na polju ljudskega prosvetnega izobraževanja in vzgojaja.

Blagajnikovo poročilo je podal Ernest Jazbec, ki je sporočil, da je občinska zveza dobila v teh letih le 20.000 dinarjev subvencije od občine Novo mesto za svoje redno poslovanje. Občinski ljudski odbor

Novo mesto je razen tega dal podporo prosvetnim društvom v skupnem znesku 2.420.000 dinarjev, kar je lep prispevek za dvig ljudske prosvete. Sporočil je tudi, da bo odslai prejemal subvencijo od občinskega odbora občinske zveze Svobod in prosvetnih društev in ta bo razdeljevala pomoč posameznim društvom po potrebah.

V razgovoru so se delegati predvsem pogovorili o ljudskih knjižnicah. Te so brez

sredstev za redno nabavljanje novih knjig, pa tudi potujočo knjižnico bo treba obnoviti z novejšimi knjigami. Podpreti bo treba godbo v Straži, ki je šele ustanovljena in še marsikaj pogrša. Urediti bo treba dvorano v Dolenjskih Toplicah, obnoviti odre, kjer so že izdelani nametani in predračuni ter o drugih težavah društev. Delegati so kritizirali programe nekaterih zabavnih ansamblov, ki nastopajo ponekod. Ljudje se

veda napolnijo dvorano ob teh prireditvah, odhajajo pa nezadovoljni.

Po razgovoru so delegati izvolili 17 članski odbor in nadzorni odbor.

Sklenili so tudi, da bodo društva primerno proslavila 40 letnico ustanovitve KP in SKOJ.

Novi odbor bo imel komiteje: za dramatiko, za glasbeno dejavnost, za knjižnico in za pošolsko izobraževanje odraslih. -bil

„Komedija o komediji“

Letošnjo gledališko dejavnost je začelo brežiško prosvetno društvo „Stanko Cernelc“ z uprizoritvijo Nušičeve veseligrice „Dr. s.“ Vsekakor je uspešen začetek vzpodbudil marljivo igranje, da so svoje poizkušavno delo nadaljevali. Predzadnje soboto so se nam predstavili s vojo drugo letošnjo premiero; zaigrali so veseligrice Marijana Marinca „Komedija o komediji“. Snov za svoje delo je našel avtor v našem povojnem življenju, za katero so trdili nekateri — kakor nam to pove sam avtor v dialogu pisatelj — dramaturg, da v njem ni humorja, ki bi ga bilo mogoče obdelati v literarni obliki ali celo v oderskem delu. Ni naš namen, da bi razčlenjevali in ocenjevali literarno vrednost dela. Ugotoviti pa moramo, da je delo odersko pisano in nas zato že začetni dialogi pritegnjejo, da z napetostjo sledimo vsem nenadnim, pričakovanim in nepričakovanim zapletom.

Kakor hitro ima neko odsko delo te odlike, potem smemo smetati upravičeno pričakovati, da se bo igra odvijala gladko in brezhibno. In priznati moramo, da so tokrat igralci svoje vloge oblikovali boljše kot smo bili tajni došleji.

Poudariti moramo, da se je režiser prof. Bogo Javornik v

svoje delo poglobil in da je znal med brežiškimi igralci najti spretno oblikovalce posameznih vlog. Igra je bila v celoti dobro režirana in lahko trdimo, da je izpolnila osnovno zahtevo res kvalitetne odrske kreacije; igralci so namreč na odru vloge podživljali in ne samo igrali.

Ne bomo ocenjevali igre posameznikov, kajti vsi igralci zaslužijo pohvalo. Razlike med podajanjem glavnih vlog (direktor Mešved — Marjan Vizjak in sekretarka Sonja — Angelca Potiskova) in med igro epizodnih vlog sploh ni bilo. (Edina izjema je bila vloga pisatelja.) To nam dokazuje,

da mora dober režiser tudi za epizodne vloge najti dobre igralce, če hoče, da bo pri svojem delu res uspel.

Na koncu naj v imenu gledalcev, ki so napolnili prosvetno dvorano, povemo brežiškimi igralcem, da si takšnih odskih predstav še želimo.

Za nekatere zamudnike pa naj velja: če so igralci klub temu, da je pol ure pred začetkom igre odpovedal električni tok, lahko začeti igrati trdno ob napovedanem času, nikakor ni mogoče razumeti nekaterih ljudi, ki z zamujanjem brezobzirno motijo igralce in v dvorani zbirne obiskovalce. SŠ.

Potujoči kino — nujna potreba

Resno težavo predstavlja vprašanje rentabilnosti in obstoja kina podjetja v črnomaljski občini. Ugodne razmere so le v Crnomlju, kjer je aparatura dobra, postavljena je široko platno, poslovanje pa aktivno. Z izjuzno delata kino podjetji na Vinčici in v Dragatušu; v obeh krajih sta kino projektora in med igro temeljite obnove. Predvajanje filmove temelji zdaj izključno le

na komercialni osnovi. Zato bodo skušali v občini rešiti to težko vprašanje s pogodbenim sodelovanjem črnomaljskega podjetja z upravama na Vinčici in v Dragatušu.

Treba pa bo na vsak način rešiti tudi vprašanje potujočega kina, ki bi lahko pridelal v najbolj oddaljene oz. odročne kraje Bele krajine in tam ljudi učil in razveseljeval. Pb.

METLIŠKA RAZGLEDNICA

1001 otrok v brežiški osemletki

Navzile pomanjkanju proračunskih sredstev za ne gospodarske investicije bo morala brežiška občina letos rešiti vprašanje šolskih prostorov v Brežicah. Število šoloobveznih otrok neprestano narašča. Šolski prostori za nastajajo premanjhi. Stiska se veča še s srbohrvaško paralelko. Brežiško osemletko obiskuje letos 1001 učenec. Ker pričakujejo v jeseni priliv novih učencev iz nepopolnih šol s podelitvijo, bodo morali ustvari v treh menjavah. Kako bo to vplivalo na uspeh pouka, si lahko predstavljamo. Ze v letošnjem šolskem letu se stiska v posameznih razredih tudi do 50 učencev. Občina bo torej morala letos reševati je šolsko vprašanje in pustiti vse ostalo ob strani, ker je redno šolanje otrok postalo osnovni problem. Temelji za novo šolsko poslopje stoji še iz časov nemške okupacije. Leto 1953 je takratni OLO Krško nameraval prileti z gradnjo nove šole, vendar so navozili le nekaj grašbenega materiala. Zda je pa potreba po novem poslopju že tako pereča, da v zidavo ni mogoče odlašati.

Slovenske bibliofilske izdaje

(Nadaljevanje)

Omenimo naj še Slowackega Obe okuženih, zlasti pa odlične povojne izdaje Slovenski slikarji, Napori in Tavbar: Visočka kronika v opremi Borisa Kobeta, Omeniti je treba knjigo Slovenski lesorez in Pinčgarjevo Makaloncez v opremi arhitekta Flečnika, ki je sedaj izšla v ponatisu.

Odkar se človek bavi s pisanjem in tiskanjem knjig, so bili tudi bibliofili. Naj izrabim to priložnost in omenim tudi odlične in znane dolenske bibliofile? Breckerfeld iz Starega

gradu, zbral je med drugim tudi prve izdaje francoskih enciklopedistov, Franc Langer iz Pogance je imel bogato zbirko literature o letu 1848, Dragotin Rudež iz Gracarjevega turna je zbral slovenske tiske, Anton Schoeppi iz Vrbovega je imel skoraj popolno zbirko literature o Kranjski in bogato zbirko zemljevidov slovenskega ozemlja ter razne rokopise o Dolenski. Nadaljeval je Val vasorjevo delo topografijo Kranjske. Ne bi bilo prav, če bi prezrli orožnika Berleca, nabiralca slovenskih narodnih pesmi, ki je imel zelo bo-

Slovenski ex librisi

Preden bi podal pregled razstave o izboru ex librisov, bi še spopolnil pregled slovenskih bibliofilskih izdaj, ki je izšel v DL v prejšnji številki. Med pripravljanim razstave je Studijska knjižnica prejela iz zbirke odličnega slovenskega bibliofila, Novomeščana Ivana Škerljca, gimnazijskega ravnatelja, ki je pred letom umrl, te bibliofilske izdaje:

Gradnik Alojz: Svetle samot. Ljubljana 1932. Izšlo 60 numeriranih izvodov z avtorjevim podpisom.

Gradnik Alojz: Zlate lestve. Ljubljana 1940. Izšlo 100 oštevilčenih izvodov na boljšem papirju.

Campa Ivan: Sotor v zatčju. Ljubljana 1941. Izšlo 20 numeriranih izvodov vezanih v usnje in 280 numeriranih izvodov vezanih v platno. Obe izdaji sta opremljeni z originalnimi Debenjakovimi bakrorezi.

Ceve Emilijan: Preproste stvari. Ljubljana 1944. Izšlo 300 numeriranih izvodov z avtorjevim podpisom.

Levstik — Perko: Martin Krpan. Ljubljana. Izdaja v 1100 numeriranih izvdih.

Prisrčen sprejem književnikov v Trebnjem

Prosvetno društvo „Josip Jurčič“ v Trebnjem praznuje svojo 10-letnico. Kdor količkolaj pozna delo in prizadevnost društva, ve, koliko je v razdobju zadnjih desetih let storilo za kulturno življenje in plemenito razvedrilo ne samo Trebnja, ampak vse trebanjske doline. Prav prizadevni člani društva in odbor zaslužijo vsa javna pohvala in tudi javne čestitke k lepemu jubileju njihovega društva. Menimo, da je prav, če se posebej omenimo „dušo“ društva (naj nam tega ne zameri Janeza Gartnerja, ki je mimo tega še režiser vseh iger in izvrsten igralec.

V okviru svoje proslave je društvo priredilo tudi literarni večer, prvi v Trebnjem, in povabilo člane Društva slovenskih književnikov. V polni dvorani so tako v petek 20. februarja stopili pred trebanjsko občinstvo in se mu predstavili osebno in s svojimi deli pisatelja France Beuk in Mira Mihelič (Pucova) in poete Ivo Minatti, Tone Pavček in Severin Šali. Srečanje med književniki in poslušalci, starejšimi in mladino, je bilo res prijetno in prisrčno z obeh strani. Književniki so pozeli polno spontanega aplauza, šolsko mladino pa je na koncu posebno razveselil Tone Pavček, ki je prav zanjo prebral še nekaj svojih veselih mladinskih pesmi. Goste je v imenu Prosvetnega društva in poslušalcev toplo pozdravil Janez Gartner, prirediteljem literarnega večera in občinstvu pa se je za lep sprejem zahvalil Severin Šali, na pol domačin.

Odbor društva je po večeru v prijetni družbi nekaterih prosvetnih delavcev v Trebnjem in predstavnika ObLO tov, Franca Zidarja goste — književnike lepo pogostil.

Trdina o Podgorcih to - in onstran Gorjancev

Z nedavno izišim enajstim zvezkom se je monumentalna izdaja Trdinovega Zbranega dela močno približala koncu. Vse, kar je pisatelj namenil javnosti, bodisi da je izšlo v tisku še za njegovega življenja ali po smrti, in kar je obdelano v njegovih predalih nedodelano, je zdaj pred nami v enajstih zvezkih knjigah, opremljeno s temeljitim komentarjem, osvetljeno po načelih sodobne literarnogodovinske znanosti. Urednik prof. J. Logarju ostane poslej samó še skrb za pisateljevo korespondenco in končno monografijo, ki naj krona to bogato, skrbno in domiselno pripravljeno edicijo.

Trdinovo delo obsega doslej blizu 4700 strani, poleg tega pa skoraj 600 strani opomb, kjer je urednik zbral veliko novega gradiva, zanimivega prav tako za slovtvenega zgodovinarja kakor geografa, etnografa in obšega zgodovinarja. Umljivo Trdinov opus je namreč, kakor smo že drugje zapisali, v nekem smislu res prava enciklopedija o življenju na Dolenskem.

V novem zvezku je objavljen spis Sprehod v Belo krajino. Delo spada sicer med že objavljene Črtice in povesti iz življenjske izkušnje, zaradi obsežnosti in ker obravnava svojevrsno, od Črtic drugačno tematiko, pa ga je urednik postavil na konec Zbranega dela. Medtem ko je Trdina, kakor

ugotavlja urednik, v Črticah in povestih upodabljal ljudi onstran Gorjancev, je v Sprehodu segel tudi na ono stran — v Belo krajino. Delu je posebej izbral naslov, kajti Sprehod ni oris Bele krajine kot take, marveč v pretežni meri pisateljev pogovor z za tisti čas značilnimi belokranjskimi krošnjarji, ki so si, potujoč po tujih deželah, nabrali življenjske izkušnje ter jih potem pripovedovali Trdini. Zato zavzema večji del knjige opis nemških pokrajin, njih ljudi, hiš, stanovanj, hrane, gospodarjenja itd. Najbrž pisatelj ni storil tega zategadelj, ker je vedel, da Slovenci radi bero o tujem svetu, marveč, ker ga je vodil poseben namen: skušati je pokazati, kako gleda naš preprosti človek nemški narod, ki je skozi več stoletij gospodoval nad njim in mu vtisnil tudi precej lastnih navad in pojmovanj. „Odmakniti se od svojih bratov, smo stopili v društvo tujega naroda in se radi in neradi tako privadili na njegove šege, da se nam vidi nemška oprava lepša od hrvaške, kmetovanje nemško, neomejena oblast enega gospodarja pametnejša nego ngoslovanska zadruga in ruska srenja. Pri nas kakor na Bavarskem si kmet ne more misliti prave

bogatije in sreče brez ogromne posesti polja, hoste in travnikov. Ne enega ne drugega čisto nič ne gane velika kričevica, katera se godi mlajšim bratom in sestram, ki se morajo zadovoljiti z nerazmerno malo doto in zapustiti večidel tudi malo domačijo; ne ta ne oni neče spoznati, da je kmetu preveliko zemljišče nemogoče dobro in z dobičkom obdelovati brez znatnih kapitalov, da bi si kupil nadomestilo dragih najemnikov — mašine.“

Rokopis Sprehoda je nastal 1873 in 1874. Snov je Trdina črpal iz zapiskov, ki si jih je delal na vseh potovanjih. Tudi v tem delu prihajajo do izraza Trdinovi politični nazori in njegova prizadevanja. Tudi tu je hotel predvsem združevati nazorsko in politično razsejane Slovence, od tednavadna strpnost do verskih čustev in družbenopolitičnih nazorov, ki so se bistveno razlikovali od njegovih lastnih nazorov (J. Logar).

Vsekakor je Sprehod v Belo krajino tudi še po 85 letih, odkar je bil napisan, nad vse zanimiv spis. To ni le potopis, ne samo oznaka dežele, njenih ljudi, njihovega čutenja, življenja, moralnih, socialnih in političnih nazorov. Trdina je imel preživ odnos do človeka, bil je preveč leposlovec, da bi

se mogel zadovoljiti s suhim opisovanjem, preveč samonikrediti zgolj tujim mnenjem. Zato spremlja pospod tujo sodbo lastna misel, oprta na bistro opazovanje, in izjemno čut za na videz še tako neznačne drobnosti, ki jih zna vedno mojstrsko členiti sintetični oris. Lagodna, duhovita pripoved, polna zjad odkritih, zjad rahlo zasfritih osti na duhovščino, gospodo, moralno popačenost dolenskega človeka — vse to je odlika Trdinovega pisanja tudi v Sprehodu.

V tem pogledu je zanimiva primerjava z Levstikovim 15 let starejšim Potopovanjem iz Litiče do Cateža. Tu in tam gre za potopis — ali medtem ko je Levstikova pripoved skopa, strnjena, možata, njegovi stavki polnejši, beseda trša, je Trdinova zgovornejša, mehkejša, prožnejša, predvsem pa dosti bolj prežeta z razumevanjem za ljudske nape. Medtem ko Levstik bolj ugotavlja kakor pa razlaga, grebe Trdina neprestano za vzroki in pri tem ne zametuje niti najneznatnejših stvari. Zdi se, da je prav zato njegov posluh za zamotanost življenjskih pojavov tanjši in tudi bližji današnjemu času. K. BACER

Dr. VLADIMIR BAKARIČ:

MLADINA in šolska reforma

Kakor vidite, je vse to proces. Reforma je proces. Tovarš Tomo je dejal, da je to dolgotrajen proces, jaz pa bi morda dejal, da je to večni proces. Toda to ne pomeni, da sme reforma trajati dolgo. Ne smemo zdaj, če pravimo da je to dolgotrajen proces, reči: dolgo bo trajalo, zato se bojimo. Pri procesu moramo sodelovati vsak dan, da moremo dojemati objektivne težnje in jih razvijati zmeraj bolj.

MLADINA JE SILA, KI JE NE SMEMO PODCENJEVATI

Prav gotovo so ljudje, ki ne bodo vztrajali pri tem, ki bodo odpadli, toda tudi to je čisto naravno. Marsikdo se bo sprl z nami ob vprašanju, če ni vse to prerolucionarno, drugi se bo spotalnil ob nas šele na drugem koraku. Tega se ne smemo bati preveč. Spomniti se moramo samo, koliko je bilo razpravljanja o družbenem upravljanju v šolah, toda danes se je že uveljavilo in komaj si kdo upa posumniti v to. Samo najbolj trmasti pravniki se morejo vpraševati, ali je to prenašanje državne oblasti na šolske organe ali je kaj drugega.

Zato menim, da bi se morali vi zares zelo zavzeti za razjasnjevanje teh pojmov in pri navezovanju stikov med vami in šolo. Nisem dejal stikov med oblastjo in učitelji, temveč med vami in šolo. Šola je zelo obsežna in menim, da bi tu morali aktivno sodelovati tudi učitelji, kajti kakor vzgajajo učitelji dijake, tako vzgajajo tudi dijaki učitelje. To je edinstven proces, v katerem mora imeti večji vlogi učitelji. Le-ta je, kakor je dejal Pero Djetelič, zares odgovoren, in tak tudi mora biti. Odgovoren je za vse, kar se dogaja v šoli. Toda ne tako, da bi vodil administracijo, temveč tako, da ve za vse, kar se dogaja, da zna usmerjati in premagovati probleme, ki se pojavljajo.

Mislim, da je mladina sila, ki je v tem procesu ne bi smeli podcenjevati. Sodim, da niti prosvetni delavci ne bi nitišar dosegli, če ne bi bilo take usmerjenosti pri mladini, da pa tudi mladina ne bi dosegla tega, če ji ne bi uspelo dati pobudo in vzgajati učitelje in vplivati nanje, da bi jo bolje razumeli.

Ce zadevo premostimo na praktično plat, na današnji družbeni proces, za katerega ste odgovorni tudi vi, potem mislim, da ni vzroka za to, da bi se tudi vi predajali kakemu omahovanju. Moremo postaviti samo načrt za napredek, hitrejši ali počasnejši napredek, glede na objektivne težave, ki jih ni lahko premagati. Mislim, da ste se tu lotili zadeve pravilno, ker ste napotili ljudi, da se s tem ukvarjajo intenzivneje.

Velja, da sta se Socialistična zveza in Zveza komunistov premalo ukvarjali z delom šolskih odrov. Eden izmed vzrokov za to je, da se nismo nikdar ukvarjali s tem v širšem političnem obsegu. Zda, za kongres je nekaj tega v programu; toda zelo malo; dana je le splošna smer, kar je za program pravilno. Toda pri obdelavi dela šolskih odborov bodo morale sodelovati vse organizacije.

Socialistična zveza tega ne bo mogla nikoli postaviti v ospredje od zgoraj. SZDL lahko uvrsti na dnevni red razpravljanje o zakonu o šolski reformi, o deklaraciji, toda ne more praktično delati. Ta stvar mora priti od spodaj, tega se morajo lotiti osnovne organizacije. Najnaravneje bi bilo, da vi še zmeraj postavljate la vprašanja v ospredje.

Zdi se mi, da ste celo vrsto stvari načeli popolnoma dobro, ne s prevelikim hrupom, temveč s praktičnimi predlogi; tam pa, kjer ni praktičnih predlogov, so pa problemi, ki se še lahko začnejo urejati. Menim, da je to dobro in da bi bilo treba delati to še naprej, ker to prispeva, da hitreje urejamo kak problem, ki sicer obstoji, a ga mi ne vidimo, in ki bi ga kasneje težje uredili; povzročili pa bi tudi celo vrsto nepotrebnih posledic, ki jih ne bi bilo, če bi opazili problem napovedano.

Vlado Lamuti: POD GORJANCI

Izbor novosti SK Mirana Jarca v Novem mestu

- (Seznam št. 4)
- Encyclopaedia Britannica. 1-24. Chicago.
- Bol'shaia sovet'skaja enciklopedija — Vtoroe izdanie, 1-60 supplementi. Moskva.
- Biographical Encyclopedia of the World. New York (1946).
- Wurzbach C.: Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich, 1-60. Wien 1856-1891.
- Heinzel: Lexikon historischer Ereignisse und Personen. Wien 1956.
- Jahreshefte des oesterr. Archäologischen Institutes in Wien. — Wien 1896-1915, 18 Bde.
- Hoffmiller, Saria: Antike Inschriften aus Jugoslawien. L. B. Zagreb, 1938.
- Fremdwörterbuch. Leipzig (1954).
- Ammer K.: Einführung in die Sprachwissenschaft, Malle 1958.
- Hengst K.: Praktische Kultur und Jungwuchspflege, Neudan (1954).
- Göhre K.: Werkstoff Holz. Berlin 1954.
- Gayer: Die Holzarten und ihre Verwendung in der Technik, Leipzig 1942.
- Der Forstbetriebsdienst für dem gehobenen Forstdienst, Neuda. 1942.
- Chemische Technologie des Holzes, München 1954.
- Wicha A.: Maschinen und Geräte für die Bodenbearbeitung. Leipzig 1957.
- Kruedener A.: Forstliche Standortskunde. Radebeul (1955).
- Friedensburg F.: Die Bergwirtschaft der Erde, Stuttgart 1956.
- Heeger E. F.: Handbuch des Arznei- und Gewürzpflanzenbaues — Drogenkunde, (Berlin 1956).
- Strasburger, Koernicke: Das kleine botanische Praktikum für Anfänger, Stuttgart 1954.
- Forster, Wohlfart: Die Schmetterlinge Mitteleuropas. Stuttgart 1954-1955, 2 Bde.
- Brun W.: A pictorial History of Costume, New York (1955).
- Vipper B. R.: Stanovljenje real.

V TREBNJEM: SLAVNOSTNA TRIDESETA PREMIERA

V počastitev 10. obletnice ustanovitve gledališa Prosvetnega društva Josip Jurčič bo agilna gledališka družina v Trebnjem v soboto 28. februarja svecer priredila slavnostno trideseto premiero svojega plodnega dela. V režiji Janeza Gartnerja bodo tokrat igrali Klubovod Praznik cvetočih česen, dramo v štirih slikah. Obišrčne bomo o slavlju poročali prihodnjik.

Za turizem - vsi pogoji!

2. februarja je imelo Turistično društvo v Brežicah letni občni zbor, katerega se je udeležil tudi član okrajne turistične zveze. Razpravljali so predvsem o nadaljnjem razvoju turizma v Spodnjem Zassavju in na Dolenjskem. Z manjšimi sredstvi bodo uredili različne

objekte, kot so na primer kopalniške kabine ob Krki od izliva reke v Savo do Sutne. Kopalniških kabin naj bi bilo največ v bližini brežiškega mostu prek Krke. Tu bodo uredili tudi več dobrih dostopov v Krko, razne lepotične nasade in podobno. Ko so razpravljali, da je tu

resnično dovolj pogojev za hiter razvoj turizma, so hkrati uvideli, da bo treba naglo ukrepati: lepote Krke, ki že zdaj privablja domačine in izletnike od Zagreba in Samobora do Obavskih krajev, resnično samo čakajo, da jih razgrnemo še pred večjo množico oddiha željnih ljudi. Sem pristojejo še Čateške Toplice, brežiški grad in muzej, lepote čateških gričev in bližnja avto ceste, pa je podoba lepot brežiške okolice močno zaokrožena!

● Solna kislina — nov proizvod tovarne sode v Lukovcu. Solno kislino smo morali do zdaj uvažati. Tovarna sode v Lukovcu, ki je te dni začela proizvajati čisto solno kislino, pa bo od zdaj krila vse potrebe domačega trga; v nekaj mesecih bomo solno kislino tudi izvažali.

● V Baru bo kmalu dograjen lukobran. Graditev Luke Bar se naglo nadaljuje. V kratkem bo dograjen lukobran, gradnja pa tudi pomol za pristajanje čezoceanskih ladij. Lanski plan graditve so presegli za 20%.

Vroč zdravilne vode dovolj!

Toplice zdravilišča Čateške Toplice pozimi ne obratujejo, v poletnih mesecih pa so popolnoma zasedene z zavarovalci iz vse Slovenije. Majhna zmogljivost zdravilišča pa ne dovoljuje sprejem vseh slovenskih zavarovalcev, iz ostalih republik pa sploh ne. Težave so tudi s kadri, ker spričo sezonskega obratovanja toplice nimajo stalne zaposlitve.

Lanska raziskava terena v neposredni okolici zdravilišča je pokazala, da so tam velike količine vroče zdravilne vode. S tem so danl novi pogoji za razširitev zdravilišča in toplice. Razen zajetja vode bi bilo potrebno zgraditi tudi novo zdravilišče, kar bi stalo približno 200 milijonov dinarjev. Centralno greje za izvirajočo vročo vodo bi bilo poceni, obenem pa bi omogočalo, da bi zdravilišče obratovalo tudi pozimi. Višoen denar bi se bogato obrestoval.

● Rekordni izvoz tobaka. Lani so izvozili iz Ljudske republike Makedonije nad 13 milijonov kilogramov tobaka in tako presegli plan izvoza za milijon kilogramov. Največ so ga izvozili v ZDA, LR Kitajsko, Vzhodno Nemčijo in Francijo.

● Rekordna proizvodnja v rudniku Kruška. V rudniku lignita Kruška so lani izkopali nad 3 milijone ton lignita, kar je precej nad predvidenim planom. Proizvodnja je še zelo povečala zlasti v zadnjih lanih mesecih, ko so presegali dnevno proizvodnjo za 130 do 170%.

Ljudska tehnika v novi trebanjski občini

V okviru združitve vseh družbenih in množičnih organizacij v novi trebanjski občini, je te dni bila tudi občinska konferenca Ljudske tehnike v Trebnjem, ki je sicer ob priložnosti, vendar ob živahni razpravi le opravila svojo nalogo in dolžnost. V imenu začasnega iniciativnega odbora LT za združeno občino je tov.

Oven nakazal pogram nalog, ki jih ima LT v tem organskem predelu, tudi nekaj podatkov o lanski dejavnosti LT v Mirenski dolini. V celoti obstajajo tri društva LT v Trebnjem, Mirmi in Mokronogu z 226 odraslimi člani ter mladino, kjer je posebno dejavnost pokazala Avtomotozveza v 2 društvih, ki sta v dosedanjih dveh letih že dal 125 soferjev — amsterjev, pa spet je tu nekaj nad 30 novih tečajnikov. Žal, da so mokronogci zlasti zaradi velikega števila tečajev in tečajnikov že v tako slabem stanju, da je nevarnost, da bo ta dejavnost morala prenehati, ali ako ne bo prišla odhod finančna pomoč za popravilo teh vozil. Drugače pa se je ostala tehnična dejavnost pokazala v radiomaterstvu, vendar je zaradi pomanjkanja strokovnega kadra tudi ta panoga zapela. Zato pa je bila vidnejša v naših šolah, kjer sicer še ni prišlo do organiziranja, vendar pa nastajajo že v Trebnjem, Nemški vasi in Mokronogu, poleg tega pa še tehnični krožki v Sentilovcu, Sentupertu, Mirmi in Dobriču. Ob lanskem I. okrajnem tekmovanju teh krožkov po naših šolah so prejeli od OOLT za nagrado komplete orodij — III. nagrajen odred v Mokronogu ter pohvalnega odreda v Mirmi, Sentilovcu in Dol. Nemški vasi. Letošnje drugo tekmovanje pa je tudi v tej dolini znova vzbudilo med pionirji veliko zanimanje. Skoda, da se ni več paznje posvetilo konkretnemu delu kmetijske-strojniške dejavnosti. Čeprav je ravno ta predel agrarni in se nad 73 odstotkov prebivalstva ukvarja s kmetijstvom ter dela na tem ozemlju 8 KZ. V zelo živahni razpravi so navzoči dodajali svoje misli in predloge k vsevi življenjski dejavnosti v LT, tako v teh dejavnosti mladine po šolah, v avtomoto, radiomaterstvu in še posebej v kmetijskem strojništvu, ker je v tem okolju veliko število traktorjev pri naših KZ, ni pa dovolj izkušnih traktoristov. Navzoča zastopnika glav. odbora LT tov. Peter in Tratar za OOLT sta podprata skupaj in tudi v razpravi sodelovala z navzočimi predlogi. Navzočevljeni obč. odbor LT bo prav gotovo imel lebo te lažje delo, ker sta tudi ObLO kot SZDL in ostale organizacije močno zainteresirane, da se LT tudi v Mirenski dolini razmahne in pomaga pri razvoju naprednega kmetijstva in reformirane šole.

SPORT IN TELESNA VZGOJA • SPORT IN TELESNA VZGOJA • SPORT IN TELESNA VZGOJA

Tekmovanje za vsakogar

Izdelan je predlog za množično tekmovanje za »značko vsestranskosti« — Norme so zelo nizke, zato bo tekmovanje vsakomur dostopno

Po priporočilu lanskega kongresa za telesno kulturo je skupina strokovnjakov v Zveznem zavodu za telesno kulturo v Beogradu izdelala predlog programa za naše najbolj množično tekmovanje, ki naj zajame najširše plasti prebivalstva. To bo tekmovanje za »ZNAČKO VSESTRANSKOSTI«, ki ostalih skicateljih lanskega kongresa. Vsi bodo dali svoje priponke, ko pa bo predlog popoln sprejet, se bo tekmovanje pričelo.

TEKMOVANJE DOSTOPNO VSAKOMUR
Mislimo, da ne bo napak, če sedaj izdamo nekaj podrobnosti iz

vrsto, da imajo pri moških v narčno tek na 100 m — izpod 17 sekund, tek na 190 m — izpod 3:10, met krogle (4 kg) — vsaj 5,30 m, skok v višino — vsaj 75 cm, itd.

Pri ženskah bi bilo v A skupini naslednje norme: tek na 100 m — izpod 17 sekund, tek na 190 m — izpod 3:10, met krogle (4 kg) — vsaj 5,30 m, skok v višino — vsaj 75 cm, itd.

Zlet Bratstva in enotnosti v Sisku je bil velika manifestacija dela organizacij TVD Partizan. Prihodnji zlet Bratstva in enotnosti bo prihodnje leto v Novem mestu. — Na sliki: ekipa novomeškega Partizana lani na paradi v Sisku

Je do dobil vsak, ki bo sodeloval v preizkušnji svojih telesnih sposobnosti, ne glede na to ali je član te ali one telesnokulturne organizacije ali ne. Nekaj podobnega smo pred leti že imeli. Kmalu po osvojitvi je bilo uvedeno tekmovanje za značko ZRENE, razlikalo med prejšnjim in novim tekmovanjem bo občina. V novem tekmovanju bodo pogoji minimalni, zato bo na njem lahko nastopil vsak.

O predlogu Zveznega zavoda za telesno kulturo sedaj razpravljajo pri Partizanu Jugoslavije, pri Zvezi športov Jugoslavije in pri predlogu: značko bo dobil vsak, ki bo v svoji starostni skupini dosegel predvidene norme. Pri moških so tri starostne skupine: v prvi so mladinci od 15—18 let, v drugi člani od 19—34 let in v tretji pa članice nad 35 let starosti. Tudi ženske so razdeljene v tri starostne skupine: v prvi so mladinke od 15—18 let, v drugi članice od 19—34 let, v tretji pa članice nad 35 let starosti. V vsaki starostni skupini so 3 stopnje: A, B in C. Najlažja je A, najtežja pa C stopnja.

Da bo vsakomur jasno, katere discipline obsega spored, naj po nizke norme

Vse norme so zelo nizke, tako da bo tudi tisti, ki se je le redko ali pa pred mnogimi leti ukvarjal s telesno vzgojo ali športom, lahko nastopil brez dvomov v svoji sposobnosti. To je razvidno iz norm, ki jih nekaj navajamo:

Diplomo in zlato plaketo

je dobilo prizadevno Avtomoto društvo Brežice

Avtomoto društvo v Brežicah, je bilo v preteklem letu zelo delovno. To nam potrjuje priznanja in poročila na obnemem zboru, v soboto, 3. februarja. Trenutno ima društvo 126 članov, precej zlasti iz vrst mladine. Glede na vse bolj živahno delovanje društva, so se pokazale potrebe po ustanovitvi lastne pisarne, kar jim je lani tudi uspelo. Imajo tudi skladišče za rezervne delove, ki jih dobijo iz tujine. V zvezi s tem so se odločili za nakup novega avtomobila »Fiat 1400«, za katerega so plačali 940 tisoč din in je namenjen predvsem za praktične vožnje gojenčev avtomobila.

Lani so priredili štiri tečaje, v katerih so kvalificirali za amaterski avtomobilni tečaj v kategoriji 175 cmc. Vse to nam

kaže dejavnost in dobre rezultate društva. Tudi letos nameravajo sodelovati v državnih in meddržavnih motorikah. Občnega zbora Avtomoto društva se je udeležil tudi član AMZJ in AMZS tovariš Novak, ki je v imenu AMZJ izročil pismo diplomo in zlato plaketo društvu za uspešno delo v preteklem letu in sodelovanje pri vzgoji Avtomoto brigadirjev pri gradnji avtomobilske ceste Ljubljana—Zagreb. Tovariša Simon Ernest in Anton Bruderman sta dobila pismeni pohvali.

Prešernov sklad na novo meški glumirji je osnovalo na pobudo književnika S. Salija uredništvo »Stežica«, glasila dijakov tega zavoda. Ustanovitvi sklada so prispevali prvi znesek — 5 tisoč din. Ob letu bodo iz sredstev sklada nagradili dijake, ki se bodo najprizadevneje udeleževali na kulturnoprosvetnem področju.

Do sedaj najboljši: 25 kegljev

Kegljaški klub v Brežicah prirača od 31. januarja, do 7. marca kegljaško tekmovanje v okviru občine in je pripravil za najboljših kegljace lepe nagrade. Do sedaj se je tekmovanja udeležilo 25 kegljcev, najboljši rezultate pa so dosegli Lju. Brumundžija — 25 kegljev, Šegula Venčeslav in Franc Vodopivec — vsak po 24 kegljev. S tradicionalnim nagradnim tekmovanjem se kegljaški klub v Brežicah in si pridobi vsako leto precej pomladka. Nekaj let je društvo živorenilo z nizkim številom članov, ki so imeli kegljišče v Sentenarju. Ko pa so uredili moderno kegljišče na dvorišču Doma JLA v Brežicah je klub lahko resno začel in šteje danes skoraj 100 članov.

Tekmovanje je vsak četrtak, petek, sobota in nedeljo od 16.—22. ure. — 7. marca pa bo zaključilo tekmovanja in podelitev nagrad.

Kegljaški klub bo letos gostoval in se pomeril s številnimi društvi, tako v Novem mestu, Sentenarju, Zagrebu, Jastrebarskem in drugod, 1. aprila bo tekmoval v zapadni zoni republiške zone, v katero se je uvrstil lani.

— Dolgoletne želje Sevnčanov, da bi nehaj požariti prah po glavni cesti od sejmista do Šmarja, bodo letos uresničene. Spomladaj bodo začeli s površinskim asfaltiranjem ceste — s lahko penetracijo, kot pravijo takim delom. Prvi strojni pomočnik, 12-tonski valjar že čaka na začetek del v Kopitarni.

Strelci med seboj

Strelska družina Gotna vas je priredila povratno strelsko tekmovanje s strelsko družino Pionir I. in II. Tudi pri tem povratnem dvoboju ostrobrnjakov niso bili priči do živga ekipam iz Briljina. Ko pa so uredili moderno kegljišče na dvorišču Doma JLA v Brežicah je klub lahko resno začel in šteje danes skoraj 100 članov.

Tekmovanje so streljali z značno puško in je vsak posameznik lahko dosegel 200 krogov.

Tehnični rezultati: I. Pionir I.: 79 krogov, II. Pionir I. — mladina 74 krogov, III. SD Gotna vas 609 krogov.

— Stičje potrošniški sveti naj bi bili v Novem mestu po najnovšem predlogu občinskega sveta za blagovni promet in komisije za družbeno upravljanje; svet za vse trgovine in prodajalne z živili, svet za trgovine ostalega blaga in za obrt, svet za trgovine na debelo in poseben svet za gostinstvo. Abonentji v menzah naj bi izvolili potrošniške svete iz svojih vrst.

Višja kvalifikacija za šoferje

V Brežicah so bili 27. januarja izpiti za visoko kvalificirane vozače motornih vozil. V tem predelu našega okraja so bili takšni izpiti prvič po osvojitvi. Od šestnajstih kandidatov jih je preizkušnja uspešno pristalo štirinajst. Med ostalimi strokovnimi in splošnimi predmeti so se učili tudi prava in blagozanstva. Tečajnikom so njihova podjetja omogočila študij tako, da so jim dala enomeščni brezplačni dopust in prispevali del stroškov za križje stroškov tečaja. Da se je tečaj lahko začel, sta mnogo pripomogla tudi predsednik ObLO tovariš Kolenc in tajnik tov. Bukovinski.

Zaključni slovesnosti so prisostvovali: predsednik in tajnik ObLO, Mihael Radanovič — eden izmed najstarejših mehanikov v tej dolini, Jože Filipič — predsednik Zdrženja šoferjev in avtomobilstvo, Franc Kokec — eden najstarejših šoferjev v tem predelu in zastopniki podjetij, organizacij ter predavatelji.

MotORIZACIJA SE vedno bolj in bolj razvija, zato je priporočljivo, da bi tudi v ostalih občinskih organizacijah tečaj.

— Delavska - uslužbenska menza v Novem mestu bo razširila svoje prostore, ker ji bo nekaj sob odstopila Lesna združena poslovna zveza, ki ima lokal v bližnem hotelu Kondrič. Zdjaj je v tej menzi na hrani 200 ljudi, po razširitvi pa jih bodo verjetno lahko vzeli še sto.

ZENA IN DOM • SODOBNO GOSPODINJSTVO • ZENA IN DOM • SODOBNO GOSPODINJSTVO

Najprej je šola

Na rodiljskih sestankih v mestih in vaseh skoraj redno opozarjajo učitelji in profesorji, da posamezni otroci prihajajo v šolo utrujeni in slabo spočiti. Staršem, ki vedo, kaj otrok zmore, se zdi to skoraj čudno, drugi pa menijo, da brez otrokove pomoči ne gre in da so otroci dolžni marsikaj narediti. Kot ni prav, če hočemo otroku prihraniti čim dalj časa vsako zaposlitev, narediti vse namesto njega, enako in še bolj škodljivo je, da ga preobremenimo z delom.

učenju! Leta, ki otroku zdaj minevajo, se ne vrnejo! Nepopravljiva je škoda, ki jo otrok utrpí, če se umsko ne more razvijati, si pridobivati znanja in graditi temeljev svojega bodočega življenja. Učinek dela, ki ga opravi čisto še neobojen otrok, je gotovo mnogo manjši, kot bi bila neposredno njegova korist, in posredno korist staršev, če bi se v teh letih usposabljala za življenje. In k temu so mu starši tudi pravnomočno dolžni pomagati!

Naj naš sin v bodoče le še zakurí, pomaga nanositi kurjavo, se ob neželjah učí kuhanja in hčerka naj le pomaga pospraviti, umiti, naj priskoči materi na pomoč, kjer in kakor je treba. A njun das za počitek ne sme biti krajši kot 8 ur; so razmerno s šolo, ki jo obiskujeta, pa naj imata vsaj 2 do 4 ure dnevno za učenje. Če k temu primakemo še kakšno urno za igranje (saj sta še otroka in je igra sestavni del njihovega življenja), bo še privajala del, ki koristijo njima in hkrati staršem. Ničte, ki ima svoje otroke res rad, pa jih ne bo preobremenjeval z delom in jih tako ali drugače prikrajšal za mladost. Le tako se bodo lahko uspešno podali na veliko življenjsko pot; do tega pa jih loči morda desetletje, morda več, morda manj. Od nas, staršev, je odvisno, kakšni bodo njihovi spomini in mladost, kakšna njihova usposobljenost za življenje.

Nasveti

Ce potrebujete samo nekaj kapljice limoninega soka, ni treba limone prerezati! Zabdodite v limono vilice, iztisnite potrebne kapljice, limono pa pustite celo! Tako lahko delate tudi s podobnimi sadeži.

Vsaki bo koristila

Pravkar je izšla prva letošnja številka »Sodobnega gospodinjstva«, s katero začenja revija leto leto svojega izhajanja. Z zanimivimi in poučnimi članki z vseh področjih gospodinjstva in s svojo bogato opremo si je utrla pot med bralce na vasi in v mestu.

Letošnja prva številka prinaša zanimiv uvodnik o ženskih gospodinjstvih poklicih, ki so se znanje uveljavili, pri nas pa jih šele uvažamo. Uvodnik sledi članek o delu prvega obrata za družbeno prehrano v Ljubljani, ki so ga ustanovili v bežigradski občini.

Kmečke gospodije bodo rade prebrale članek o uporabi elektrike v kmečkih gospodinjstvih, ki lahko v veliki meri razbremenijo gospodinjstvo, ki skrbi za delovnik in podaljša čas počitka.

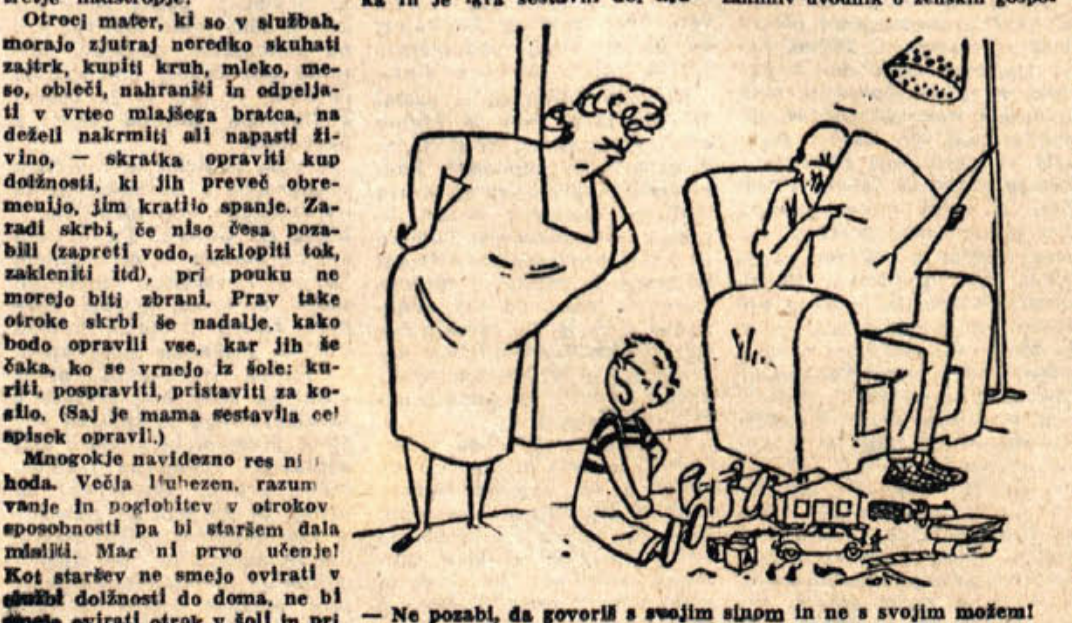
Na modernih straneh najdemo nekaj čednih modelov za otroška oblačila z otroške modne revije v Ljubljani.

Pod naslovom »Iščemo proizvajalca« prinaša revija zelo vabljiv predlog za izdelovanje posebnih gumbov za posteljno perilo, ki jih lahko odstranimo.

Članek o indijski ali japonski gobi, ki je pri nas zelo razširjena »čudodelno zdravilo«, bo zanimal vsakega bralca. Ravno tako je zanimiv članek o mešaniku (mikser), ki prinaša tudi nekaj receptov za jedi, pripravljene v mešaniku.

Vodstvom internatov so namenjeni recepti za enodnevní jedilnik za 70 oseb, ki so preračunani tudi za petelinško družino.

Razen tega prinaša revija tudi navodila za pletenje, odgovore na vprašanja bralci in stalni prispevek o vrtnih delih.

— Ne pozabi, da govoriš s svojim sinom in ne s svojim možem!

Novice iz Sevnice

Notranjost kolodvorske stavbarje v Sevnici spet nekoliko izboljšujejo. Stene v prostorih oblagajo z emajliranim lesom, kar bo znatno opešalo notranjost prostorov, pa tudi udobnost, saj gostje ne bodo več odnašali belih komolcev.

SGP Plonir kljub mrazu nadaljuje dela na stavbi Splošnega trgovskega podjetja, da bi bilo lahko čimprej izročilo svojemu namenu. Z nadgradnjo enega nadstropja bodo Sevnčani pridobili še nekaj prepotrebnih stanovanj.

Tarifne komisije skoro v vseh sevnjskih podjetjih že delajo na novih tarifnih pravilnikih. Zal precejšnja nejasnost, ker so do sedaj znana v glavnem samo načela, precej ovira delo teh komisij. Zato se obetava precejšnje težave, če upoštevamo, kolikim ročnim mora biti ustrezno, preden je tarifni pravilnik dokončno sprejet. Predvsem so poudarki razprav na nagradjenju dela po učinku, ob tem pa postaja vedno bolj jasno, da je politika nagradjevanja v celoti odvisna od zmogljivosti podjetja, še bolj pa od dvigla produktivnosti. Sindikalne organizacije do sedaj še niso posegle aktivneje v to razpravo.

splošno izobrazbo sploh želeli imeti popolno osmetljuje. Vse štiri višje razrede bi lahko vsak sposoben posameznik dokončal v kratki dobi enega leta, ker je za to odobren poseben program. Doslej pa so prišli, recij in piši — le štiri prijavili!

Na ObLO so razpravljali tudi o izobraževanju delavcev, ki se pripravljajo za polaganje strokovnih izpitov. V ta namen bo — seveda, če bo dovolj prijav — lahko organizirana večerna šola za splošne izpitne predmete. Ob zadovoljivem številu prijav bi lahko organizirali tudi predavanja iz strokovnih predmetov za posamezne stroke, saj so v Sevnici strokovnjaki vseh vrst.

Več uslužbencev raznih ustanov je te dni opravilo že skoro vse izpite za II. letnik dopolne srednje ekonomske šole. Ti ljudje se po službah večkrat na teden redno zbirajo ob večernih urah na seminarje. Tako marljivost je treba vsakega pozdraviti, ker so to večinoma starejši tovaršiški s kupi dolžnosti na raznih področjih sevnjskega javnega življenja.

—ok

ZLATA POROKA

V soboto, 14. februarja je bila na občinskem ljudskem odboru v Novem mestu lepa slovesnost: zakonca Ana in Franc Jerman z Broda pri Novem mestu sta praznovala zlato poroko. Jerman je po Sloveniji za tudi na Hrvaškem znan kot tesarski mojster, strokovnjak za postavljanje mlinskih in žag, njegova žena Ana je pa pravmukinja pisatelja Trdine. V srečnem zakonu se je jubilantoma rodilo 9 otrok. Hči Franciška je bila krstna umorjena 1943, ko so v Novo mesto vdrla Nemci. — Slavnostni nagovor zlatoporočencema je imel odbornik ObLO Novo mesto ton. Jazbinšek — Iko. Izročil jima je tudi diplomu in lepo nagrado. Jermanovima k lepemu jubileju iskreno čestitamo tudi mi, želeč jima še mnogo srečnih skupnih let!

Občinski svet Svoboda je razpisal večerno šolo za vse, ki bi želeli nadgradnjo študija, pridobiti višjih kvalifikacij in za bivanje višjih kvalifikacij in za bivanje višjih kvalifikacij in za bivanje višjih kvalifikacij

GRADBENO PODJETJE
»S A V A«
VIDEM - KRSKO
razpisuje za ponedeljek, 2. marca
javno licitacijo
za prodajo tovornega avtomobila znamke »Adam Opel Blitz«. Izklicna cena je 380.000 din. Licitacija bo pred upravo podjetja v Krškem od 12. do 14. ure.

Črnomelj je praznoval

V okviru proslav v počastitev občinskega preznika Črnomeljske občine, v katerih se je odrazilo 15. obletnica I. zasedanja Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta in 40-letnica ustanovitve Komunistične partije Jugoslavije, je bila vrsta različnih prireditev in tekmovanj. Na osrednjem zborovanju, ki je bilo na praznik 19. februarja v Prosvetnem domu v Črnomlju, je govoril podpredsednik ObLO Lojze Hutar, v kulturnem programu pa so nastopili moški oktet, godba na pihala in novoustanovljena folklorna skupina iz Črnomlja. Pester program je bil prijetno presenečenje za vse, saj so bile vse točke skrbno pripravljene.

potek pa je potrdil napredek črnomeljske kulturno-prosvetne dejavnosti. Z zborovanja so poslal pozdravno pismo Ljudski skupščini LRS z naslednjo vsebino:

»Odborniki občinskega ljudskega odbora Črnomelj in prebivalci črnomeljske občine, zbrani na slavnostnem zborovanju — na proslavi občinskega praznika 19. februarja in 15-letnice prvega zasedanja SNOS 19. in 20. februarja 1944 v Črnomlju — Vas pozdravljamo na današnjem zasedanju ter želimo, da bi bil ves Vaš nadaljnji trud in prizadevanje usmerjeno v kar najhitrejši procvit delovnih ljudi naše socialistične

skupnosti. — Črnomelj, 19. februarja 1959.»

Na predvečer praznika je občinski Črnomelj ansambel Zgodovinskih Kranjcev ter nastopil s programom v dvorani Prosvetnega doma. Sodelovali so pevci Branka Strgarjeva, Greta Lozarjeva in Stojan Vene, posamezne točke programa je po povezal komik Marjan Marinc-Borla.

Pb

Jubilej Zupančičeve mame

Na Viševcu pri Birtni vasi je 18. februarja praznovala svojo 75-letnico znana Zupančičeva mama — Jožefa Zupančič.

Višebc je prič z nekaj hišnimi številkami. Tja se je leta 1910 s svojimi možem preselila naša jubilantka in vodila znano gostilno Pri Zupančiču. Med narodnoosvobodilno vojno je bila Zupančičeva mama prava partizanska mati. Partizani so se radi zatekali k nji, saj jim je vedno z veseljem postregla, pa tudi v hosto jim je nosila živež in pijačo ali pa jim poslala po hčerki Joži polno košaro ali celo koš hrane.

Na »Slovenski poročevalci« je naročena že od leta 1945,

prebrala pa ga je tudi med vojno. Sploh se še vedno rada zanima za politične dogodke doma in po svetu, sodeluje v raznih organizacijah in rada pomaga, kjer le more.

Vsi njeni otroci so bili vzgojeni v naprednem duhu. Nace je mizar v Birtni vasi, Franjo natakar v novomeškem Metropolu, Joža je v Ljubljani, Jože pa ji je leta 1942 umrl v bolnišnici.

Naša jubilantka je posebno trpela med vojno, ko je ostala sama s hčerko, vsi ostali člani družine pa so bili v zaporu in kasneje v partizanih. Za NOV je začela delati že 1941. leta. Med vojno je zapisovala razne važne dogodke in te zapiske še danes hrani.

Svojo 75-letnico je dočakala čila, zdrava in vedra. K njenemu lepemu jubileju se pridružujemo tudi mi z iskreno čestitko in željo, naj bosta skupaj z možem zdrava in zadovoljna še mnogo let!

—bi

Mladina v Dol. Toplicah v svoji sobi

Mladina v Dol. Toplicah se je veselo razvijala. Prosvetno je društvo Maks Henigman jim je v Prosvetnem domu dalo na razpoložno sobo, kjer naj bi imeli sestanke, se zbirali k razvedrilu in zabavi. Na zadnjem mladinskem občnem zboru so določili smernice za bodoče delo. Organizirali so plesne vaje, katerih se mladina z veseljem udeležuje. Če bi imeli večšega voditelja, bi radi začeli tudi s folklorom.

Poskrbeti pa bo treba, da se

bo mladina tudi umsko izobrazila. V sobi, ki jim je na raspoložno naj bi bila tudi citalnica za razne revije in časopise. To bi mladino privlačilo in v prostem času in bi našla tu dovolj duševnega razvedrila.

Gregoro

93 let življenja

Med svojimi otroci, vnuki in pravnuki je praznovala 12. februarja svoj 93. rojstni dan Marija Simčeva iz Osova v Beli krajini. Rodila se je 12. februarja 1866 v družini ne preveč bogatih staršev, saj je moral njen brat takoj po očetovi smrti za zaslužkom v Ameriko. Doma sta ostali sami z materjo, delali sta in se nekako prebijali skozi življenje. Marija je vzgojila šest otrok, ki so se razkropili po svetu; dva sta odšla celo v Ameriko.

Vse svoje žive dni je delala na domačih in tujih njivah, a zvečer se domuje, vendar ni tarnala zaradi tega. Živela je v glavnem ob kournem kruhu, le za praznike je prišlo na mizo kaj boljega. Spomini se tudi, da so za njene mladosti pri njih pojedli precej prosega kruha.

Vedno je ljubila rodno belokranjsko zemljo, na kateri je zrasla in jo obdelovala. Še danes gre zelo rada na polje, čeprav ne more več delati.

Zadnja leta jo muči kašelj in od predlanskega bolj slabo vidi. Tudi ne slabi več tako dobro kot včasih.

Njena najstarejša hči je stara 76 let, a tudi ostali njeni otroci niso mlajši od 60 let. Vsi so še živi in zdravi.

Tudi spomin ima naša Simčeva mama še prav dober. Včasih pripoveduje o svoji mladosti. Veliko ve povedati o raznih običajih, ki jih danes ni več. Videla je, kako je prvilo pripeljal vlak skozi Belo krajino. Preživela je tudi dve svetovni vojni.

Ob njenem 93. rojstnem dnevu se tudi mi, Črnomeljski pridružujemo pri srčnih željah in voščilu njenih otrok in ji želimo, da bi tudi 100 letnico svojega življenja praznovala zdrava in zadovoljna!

Igor

Jakšetovi Neži v spomin

29. januarja je v Petrovi vasi nenadoma umrla daleč naokrog znana in povsod priljubljena partizanska mama — Neža Jakše z Zajčjege vrha. Neža je partizan, ki so kdajkoli bili na Stražnem vrhu ali na Mavericju, da je ne bi poznali.

Neža Jakša je Zajčjege vrha pri Črnomlju je pred štiri leti ostala kot vdova sama z 12 otroci. Najmlajši je imel 6 mesecev, eden pa dve leti. Ravno ta dva sta ji med vojno padla v partizanih. Leta 1942 ji je okupator zažgal domačijo na Zajčjem vrhu in se je s svojimi preselila na Stražnji vrh. V partizanih so ji bili še drugi sinovi. Kljub vsem težavam, ki so jo trile v življenju, je dočakala 76 let.

Pri njej na Stražnjem vrhu smo se sestajali aktivisti, tja smo nosili hrano, obleko, zdravila in posilo. Tudi ona je vedno prenašala preko blokov. V njenem zalinem stanovanju so se vedno zbirali partizani. Jakšetovo mamo je poznal vsak partizan, ki je bil kdaj na Stražnjem vrhu ali na Mavericju.

Bila je to skromna, dobra in vedno nasmejana žena.

Od vojne dalje je vsako leto prežela zimo pri svoji hčerki v Beogradu, kamor je prišla v jeseni, spomnila pa se je zopet vrnjena v Belo krajino. Iko sem bila decembra v Beogradu, pa je šli z menoj spet v Belo krajino, čeprav ji je hčerka branila. Kot da je slutila, da bo umrla, jo je nekaj gnilo domov, in je res prišla 3. januarja k sorodnikom v Petrovo vas. Vedno se je balala, da bi umrla v Beogradu, in da bi jo tam pokopali. Hotela je, da jo pokopajo na domačem pokopališču. 29. januarja je bila še na predstavi iz obeltnice pokrajinske konference SPZU v Črnomlju. V četrtke zvečer je v Petrovi vasi delila otrokom kečke, ki jih je ravno na dan te proslave dobila v Črnomlju. V postelji je pripovedovala neko smešno in med smehom je umrla. Zadelo jo je kap.

Je Petrove vasi so jo odpeljali v njeno vas Zajčji vrh in 1. februarja popoldne smo jo pokopali na domačem pokopališču v Tuševem dolu.

Spomnili se je bomo kot zavredne slovenske žene in matere, ki med vojno ni bila nobena žrtev preteška. Naj ji bo lahka domača gruda!

A. K.

Umrli je znani dolenski vinogradnik

V Dolenskih Toplicah je umrl, zadet od kapi, daleč na okoli znan dolenski vinogradnik Jožef Prian, star 62 let.

V mladosti se je začel učiti mešarske obrti, ki pa jo je po prihodu iz vojske opustil. Ostal je na domači zemlji in se posvetil vinogradništvu. Skrbno je obdeloval svoj vinograd in si postavil zidatolc, v katero je rad povabil prijatelje in znance, po tudi slučajno mimoidočim je rad postregel. Vsi so ga imeli radi zaradi njegove pristne dolenske gostoljubnosti in ljudskih šalj.

Med vojno je bil partizanski aktivist, njegova hiša pa zatočišče partizanov, zato so ga Italijani internirali. Po kapitulaciji Italije se je vrnil domov in postal spet partizanski aktivist, kljub svojnemu slabemu zdravju.

Naj mu bo lahka domača zemlja!

D. G.

Brežiška kanalizacija

Poročali smo že, da morajo v Brežicah urediti kanalizacijo, ker grozi izplakovalna voda zaletu vodovodno črpališče. Po prvem načrtu bi ureditev kanalizacije stala 260 milijonov dinarjev. Zaradi močnega padca zemljišča proti železniški postaji, kjer je vodovodno črpališče, bi morali graditi 900 m dolg tunelski kanal ob cesti, 15 metrov globoko pod površino.

Zdaj so uspeli najti ugodnejšo in tudi mnogo cenejšo rešitev.

Glavni odvodni kanal bodo našli

Glavni odvodni kanal bodo našli v mestu ob cesti spetjal ob Vrbinu, ki leži nekaj nižje od ceste. Ker bo kanal zato ležal le 2 metra globoko, bodo dela mnogo cenejša, razen tega pa bo opravljal svojo nalogo enako uspešno. Po izvedbi preračunih bo tako izbrana kanalizacija stala le okoli 60 milijonov dinarjev. Vprašanje vodovodnega črpališča in vprašanje kanalizacije v Brežicah bosta tako rešljivi že v bližnji bodočnosti.

O gasilcih v Stranski vasi

Kar ponosni smo lahko na takto društvo, kakršno je v Stranski vasi. Čeprav šteje le 45 članov, je doseglo zelo lepe uspehe. V letu 1958 so opravili člani 125 ur prostovoljnega dela za gradnjo gasilskega doma. Dom bodo letos dogradili in si prikrbili primerne prostore za gasilsko orodje in prosvetno dejavnost. Vrednost vsega dela še je nabranega gradbenega lesa znaša 800.000 dinarjev. Pravijo, da bodo sami prispevali 2.500.000

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

Tedenski koledar

Četrtek, 26. februarja — Andrej, Petek, 27. februarja — Gebrjtel, Sobota, 28. februarja — Leander, Nedelja, 1. marca — Albin, Ponedeljek, 2. marca — Radoš, Tudek, 3. marca — Milena, Sreda, 4. marca — Kazimir.

KINO

BREŽICE: Od 26. do 28. februarja ameriški barvni film »DEŽELA FARAOŃOV«. 1. marca ameriški barvni film »PLES NA VODI«. Od 3. do 4. marca italijanski film »ŽENA DNEVA«.

ČRNOMELJ: Od 27. februarja do 1. marca italijanski film »LEPA MLINARICA«. Od 3. do 4. marca ameriški barvni film »NISMO MI ANGLI«.

KOSTANJEVICA: 1. marca ameriški barvni film »GOGG«.

METLIKA: 28. februarja »CAROVNICE IZ SALEM«. —

MOKRONOG: Od 28. februarja do 1. marca ameriški film »UPOR NA LAJDI ŽAUNITE«.

NOVO MESTO »KRKA«: Od 27. februarja do 2. marca francoski film »PRIMER DR. LAURENTA«. Od 3. do 5. marca angleški film »JAZ SEM KAMERA«.

DOM JLA NOVO MESTO: 26. februarja ameriški film »ZRETE KRVNE OSVETE«. Od 27. do 28. februarja ameriški film »LUK-SUZNA LADJA«.

SEMIČ: 1. marca ameriški film — »ONA JE VEDELA, KAJ HOČE«.

SEVNICA: Od 28. februarja do 1. marca ameriški film »ZARZAN IN NJEGOVA DRUŽICA«.

TREBNJE: Od 28. februarja do 1. marca ameriški film »ZIGOSAN« — Predstava v nedeljo ob 18. in 19. uri.

ZUZEMBERK: 1. marca ameriški film »SMRT PRIHAJA«.

MALOGLASI

ENOSTANOVANJSKO HIŠO z vrtom prodam. Celar, Mirna.

PRODAM HIŠO, Jože Pirna, Irča vas z pri Novem mestu.

PRODAM TESAN LES za gručni hiše. Naslov v upravi lista. (159-59)

KUPIM ENOSTANOVANJSKO HIŠO v NOVEM MESTU ali najbližji okolici. Naslov v upravi lista. (151-59)

ISČEM DOBREGA POMOČNIKA v nizarski stroki, večšega poživljen in stavenih del. Nastop službe takoj. Naslov v upravi lista. (152-59)

DIMNIKARSKEGA VAJENCA — sprejemem. Alojz Hodnik, Novo mesto. Oskrbna zgotovljena.

ISČEM PRAZNO SOBO, v dopoldanskih urah pomagam v gospodinjstvu. Naslov v upravi lista. (153-59)

OBVESTILA

OBVESTILO STARSEM
Otroški dispanzer Zdravstvenega doma Novo mesto sporoča, da bo sprejemal bolne dojenčke in predšolske otroke v ambulanti Mej vrt 5: v ponedeljek, sredo, petek in soboto v dopoldanskih urah od 8. do 13. ure.

Posvetovalnica za zdrave otroke sprejema v ponedeljek in petek popoldne od 15. do 18. ure.

OBVESTILO
Dr. Mira Pink, specialista za ženske bolezni in porodništvo sprejema od 19. do 12. ure in od 14. do 16. ure. Ljubljana, Zupančičeva ul. 24.

Solska komisija avtomoto društva Novo mesto pripravlja šoferjski tečaj za voznike — amatere A in B kategorije. Pričetek tečaja bo 2. marca. Prijave se sprejemajo do 28. marca vsak dan od 9. do 13. in od 16. do 18. ure v pisarni AMD na Ragovski cesti.

Združene šoferjev in avtomotohnikov, podružnica Novo mesto, razpisuje tečaj za kvalificirane delavce iz prometne stroke. Tečaj se bo začel 9. marca v Novem mestu.

Interesenti naj se zgledajo osebno v pisarni podružnice v Novem mestu, Novi trg 5, v nedeljo 1. marca ob 9. uri dopoldne, kjer bo

ZDružene šoferjev in avtomotohnikov Podružnica v Novem mestu

Čestitka
Ani Podpadek iz Praproč čestitajo k 50-letnici in ji želijo še mnogo zdravih, srečnih in zadovoljnih let v krogu domačih; mož Viljem ter hčerki Just in Lojzka.

GIBANJE PREBIVALSTVA

NOVO MESTO
V času od 16. do 21. februarja je bilo rojenih 16 dečkov in 23 deklic.

Umrli so: Elizabeta Božič, druž. upokojenka iz Novega mesta, stara 84 let. Ivanka Dolensček, žena upokojenka z Vrha, stara 49 let. Marija Fajdiga, druž. upokojenka iz Novega mesta, stara 90 let.

GOTNA VAS
Umrli sta: Frane Berkopec, učitelj iz Podgrada, star 73 let. Ana Rešetič, gospodinja iz Malega Slatnika, stara 49 let.

VIDEM — KRSKO
V januarju so bili na področju tuk. matičnega okoliša rojeni 3 otroci; dve deklici in en deček.

POROČILI SO SE:
Spiter Milan, šofer iz Starega grada, in Baznik Ana, tov. delavka iz Starega grada. Lenič Jožef, ključavničar iz Črešnjic in Korbenja, pom. uslužbenka iz Trbovnice. Kremenja Zbalka, Stanišlav, uslužbenec, in Sušin Marija, gospodinja, oba iz Videm - Krškega. Tebebo Božidar iz Maribora, carinik, in Simič Božena, medicinska sestra iz Maribora. Libešek Franc, poljedelec in Kuk Marija, poljedelka, oba iz Videm - Krškega. Pirnat Boril, pekovski pomočnik iz Lomnega in Božič Pavla, poljedelka iz Gor. Pijavškega. Zupančič Anton, progov. delavec iz Malega Obreža in Ban Rozalija, poljedelka iz Starega grada. Hrustek Ivan, tesarski pomočnik iz Zavrčevca in Trbovnice. Rozalija, tov. delavka iz Vrbinje. Burja Leon, brivski pomočnik in Ferič Stefanija, frizerska pomočnica, oba iz Videm - Krškega. Adjič Milič, podoficir JLA in Spasovjević Kosana, trg. pomočnica, oba iz Videm - Krškega. Pirnat Boris, pekovski pomočnik in Stinač Roža, delavka, oba iz Videm - Krškega.

UMRLI SO:
Simonček Terezija, posestnica iz Anovca, stara 84 let. Bogovič Jožef, posestnik iz Ravna, št. 49, star 76 let. Zorko Pavel, št. 49, kar iz Sp. Starega grada, 59, star 78 let. Mirt Mihael, posestnik iz Dolenjega Leskovca, 66, star 55 let. Omerzel Franciška, prežutkarica iz Anovca, stara 75 let.

SEVNICA
V januarju sta bila rojena 2 dečka.

POROČILI SO SE:
Drab Stanišlav, metalurški tehnik iz Novega mesta in Šimohor Marija, knjigovodnica iz Smilnice. Novšak Franc, mizar iz Sevnice in Kuhar Terezija, šivilja iz Lukovca, Boštanj. Cimperšek Josip, rudar iz Hraštnika in Radič Marija, šivilja iz Zurbok dola pri Sevnici. Kolman Anton, poljedelec iz Drobnjaka in Kozine. Ivana prodajalka iz Drobnjaka, Kozine. Janez, delavec iz Čanja in Kolman Ana, poljedelka iz Zurbok dola.

UMRLI SO:
Konhajzer Vinco, upokojenec iz Sevnice, star 88 let. Kolman Anton, upokojenec iz Ledine, star 75 let. Gregorič Terezija, gospodinja iz Lončarjev dola, stara 71 let. Jazbec Helena, gospodinja iz Lončarjev dola, stara 69 let. Starman Jože, upokojenec iz Sevnice, star 69 let. Jožeb Alojz, uslužbenec iz Senovega, star 41 let. Strnad Anton, kmet iz Sevnice, star 78 let.

BREŽICE:
Turšič Stanišlav, gradbeni tehnik iz Zupce vasi 21, in Privrlec Terezija, uslužbenka iz Črnce 33. Peterovič Franc, mizarški pomočnik iz Malega vrha 14 in Vogrinec Marjana, uslužbenka iz Črnca 11. Dvojmoč Franca, mehanik iz Vancouver - Kanada (prej doma iz Zameškega) in Spiek Veronika, poljedelka iz Prilip 16.

UMRLI SO:
Mihelič Ana, posest. žena iz Pečič, stara 60 let. Gramc Martin.

BREŽICE:
Pretekli teden so v brežiški porodnišnici rodile: Anica Stopar iz Armeskega — dečka, Anica Pirc iz Velike vasi — dečka, Cilka Božič iz Loh — dečka, Hedvika Turk iz Brežice — dečko, Jela Turk iz Brežice — dečka, Zofija Kodrič iz Premogov — dečka, Brigita Kopina iz Senovega — dečko, Jožefa Zulič iz Dolje — dečka, Marija Spičanovič iz Sentenarja — dečko, Stanislava Andrejčič — dečka, Nada Škrlec iz Brežice — dečko, Jožefa Trampus iz Bukovca — dečko.

BREŽICE:
Pretekli teden so v brežiški porodnišnici rodile: Anica Stopar iz Armeskega — dečka, Anica Pirc iz Velike vasi — dečka, Cilka Božič iz Loh — dečka, Hedvika Turk iz Brežice — dečko, Jela Turk iz Brežice — dečka, Zofija Kodrič iz Premogov — dečka, Brigita Kopina iz Senovega — dečko, Jožefa Zulič iz Dolje — dečka, Marija Spičanovič iz Sentenarja — dečko, Stanislava Andrejčič — dečka, Nada Škrlec iz Brežice — dečko, Jožefa Trampus iz Bukovca — dečko.

BREŽICE:
Pretekli teden so v brežiški porodnišnici rodile: Anica Stopar iz Armeskega — dečka, Anica Pirc iz Velike vasi — dečka, Cilka Božič iz Loh — dečka, Hedvika Turk iz Brežice — dečko, Jela Turk iz Brežice — dečka, Zofija Kodrič iz Premogov — dečka, Brigita Kopina iz Senovega — dečko, Jožefa Zulič iz Dolje — dečka, Marija Spičanovič iz Sentenarja — dečko, Stanislava Andrejčič — dečka, Nada Škrlec iz Brežice — dečko, Jožefa Trampus iz Bukovca — dečko.

BREŽICE:
Pretekli teden so v brežiški porodnišnici rodile: Anica Stopar iz Armeskega — dečka, Anica Pirc iz Velike vasi — dečka, Cilka Božič iz Loh — dečka, Hedvika Turk iz Brežice — dečko, Jela Turk iz Brežice — dečka, Zofija Kodrič iz Premogov — dečka, Brigita Kopina iz Senovega — dečko, Jožefa Zulič iz Dolje — dečka, Marija Spičanovič iz Sentenarja — dečko, Stanislava Andrejčič — dečka, Nada Škrlec iz Brežice — dečko, Jožefa Trampus iz Bukovca — dečko.

BREŽICE:
Pretekli teden so v brežiški porodnišnici rodile: Anica Stopar iz Armeskega — dečka, Anica Pirc iz Velike vasi — dečka, Cilka Božič iz Loh — dečka, Hedvika Turk iz Brežice — dečko, Jela Turk iz Brežice — dečka, Zofija Kodrič iz Premogov — dečka, Brigita Kopina iz Senovega — dečko, Jožefa Zulič iz Dolje — dečka, Marija Spičanovič iz Sentenarja — dečko, Stanislava Andrejčič — dečka, Nada Škrlec iz Brežice — dečko, Jožefa Trampus iz Bukovca — dečko.

BREŽICE:
Pretekli teden so v brežiški porodnišnici rodile: Anica Stopar iz Armeskega — dečka, Anica Pirc iz Velike vasi — dečka, Cilka Božič iz Loh — dečka, Hedvika Turk iz Brežice — dečko, Jela Turk iz Brežice — dečka, Zofija Kodrič iz Premogov — dečka, Brigita Kopina iz Senovega — dečko, Jožefa Zulič iz Dolje — dečka, Marija Spičanovič iz Sentenarja — dečko, Stanislava Andrejčič — dečka, Nada Škrlec iz Brežice — dečko, Jožefa Trampus iz Bukovca — dečko.

BREŽICE:
Pretekli teden so v brežiški porodnišnici rodile: Anica Stopar iz Armeskega — dečka, Anica Pirc iz Velike vasi — dečka, Cilka Božič iz Loh — dečka, Hedvika Turk iz Brežice — dečko, Jela Turk iz Brežice — dečka, Zofija Kodrič iz Premogov — dečka, Brigita Kopina iz Senovega — dečko, Jožefa Zulič iz Dolje — dečka, Marija Spičanovič iz Sentenarja — dečko, Stanislava Andrejčič — dečka, Nada Škrlec iz Brežice — dečko, Jožefa Trampus iz Bukovca — dečko.

Sinikalni seminar

Občinski sindikalni svet v Brežicah pripravila trodnevni strnjah seminar, ki se ga bodo udeležili vsi predsedniki in tajniki sindikalnih podružnic ter člani sindikalnega plenuma. Tečajniki se bodo seznanili z vlogo in nalogami občinskih sindikalnih svetov, z načrtom delitve dohodkov v gospodarski organizaciji ter med njo in skupnostjo, z vlogo sindikata v sistemu delavskega in družbene upravljanja, s tarifno politiko in z vprašanjem proizvodnosti dela. Tečaj bodo pripravili v prvi polovici marca.

Senovške vesti

Ideološka komisija pri občinskem komiteju ZK je organizirala predavanje o nastanku, delu in razvoju KPJ. Predavanje bo v petek, 27. februarja ob 16.30 uri v Senovem, Istega dne ob 18. uri pa v Brestanici. Podano bo z diapozitivi, predavatelj pa bodo dobili izven občine. To bo prvo predavanje iz serije treh, ki bodo v okviru proslav 40. obletnice KPJ in SKOJ. Za ostale dve predavanja datum še ni določen.

Ista komisija je organizirala tudi štiri predavanja za vodstva osnovnih organizacij LMS. Prvo je bilo že v torek, 24. februarja zadnje pa bo v petek 6. marca.

V občini so se začele pripraviti volitve v osnovne, rudniške in občinske organizacije ZK. Predvidevajo, da bodo volitve zaključene najkasneje do 28. aprila.

Na senovški osmetlki je bil ustanovljen 18. februarja mladinski aktiv, ki ima okoli 60 članov.

14. februarja je bila na Senovem občinska konferenca Zveze vojaških in vojnih invalidov. Ugotovili so, da so svojo glavno nalogo — skrb za borce, invalide, otroke padlih borcev fašističnega nastila in žene padlih borcev — zadovoljivo rešili. Vsi ti dobivajo v redu svoje prejemke, ki so jim z zakonom zagotovljeni.

Mladí tehnik senovške osmetlke imajo elektrotehniški, mizarški, elektrostrojni in modelarski odtsek. Z vsvo resnostjo se pripravljajo za okrajno tekmovanje mladih tehnikov, za katerega, kot pravilo, pripravljajo presenečenje. Zal imajo za svoja dela na razpolago v šoli le skromno sobico.

15. februarja je bil na Senovem občni zbor Zveze borcev, na katerem so pregledali dvoje dosedanj delo in ugotovili, da so vse važne probleme uspešno rešili. Čaka jih še ureditev kronike NOB za breštanjsko in blanjsko področje. V načrtu imajo eno ali več poučnih ekskurzij po naši domovini za svoje člane. Ugotovili so tudi, da je še vse premalo blivših borcev in sodelavcev NOB včlanjenih v ZK.

P.

ZAHVALE

Prišerna zahvala primarju dr. Smrečniku, dr. Zakrajškovi in dr. Trobišu za njih veliko poštvovalnost in trud za časa mloga zdravljenja v bolnišnici. Obenem se zahvaljujem tudi vsem bolniškim sestram ter celokupnemu strožinskemu osebju za trud in naktionost.

Hvalična pacientka
Marija Lipar

KRONIKA NESREČ

Na Jožeta Mušiča, nočnega čuvaja iz Stranske vasi, se je prevrnil voz drv in mu poškodoval desno lopatico. Na Milena Duh, dečka iz Rake, je padel blod in mu poškodoval levo roko. Franciška Smrekar, žena upokojenka iz Birne vasi, je doma v hiši padla in si poškodovala levico. Silva Simončič, hči posestnika iz Črešnjic je padla s stola in si poškodovala desno nogo. Branko Juran, sin posestnika iz Karlova, se je opeknel z vrelo vodo po levi roki in desnem komolcu.

Brežiška kronika nesreč

Pretekli teden so se ponesrečili v lokalni pomoči v brežiški bolnišnici: Ivan Brižec iz Orešja si je pri padcu poškodoval desno nogo. Franc Vimpošek iz Anž si je pri padcu z voza zlomil levo nogo. Janez Šoško iz Prilip se je udaril s sekuro po trebuhu. Alojzja Duh, žena upokojenka iz Črešnjic, se je pri padcu na stolu zlomila levo roko in poškodovala glavo. Miloš Dumiskvarič iz Stojdrage se je poseknil s sekuro po levi roki.

Iz občinske porodnišnice

Pretekli teden so v novomeški bolnišnici rodile: Anica Jeršič iz Loka — dečka, Franciška Levstik

NAŠA UMETNA JEZERA

Razen mnogih velikih in še številnejših manjših jezer, ki so nastala po naravnih potih v dolgih geoloških razdobjih, smo v povojnih letih dobili v Jugoslaviji tudi precej umetnih jezer. Ta jezera, ki jih je ustvaril človek v tako kratkem roku, ko je z betonskimi ali drugimi jezovi zajel tokove z vodami bogatih rek, so čisto večja in včasih tudi lepša od znanih naravnih jezer.

V dolini Neretve, blizu Jablanice, je sedaj Jablaniško jezero, eno od največjih v Jugoslaviji. Skupna dolžina tega umetnega jezera je 35 km,

povprečna širina 500 m (v Krvavem Polju je široko 2 in pol km). Pri jezju je globoko 70 m. To jezero je potopilo 22 km ceste in železnice Sarajevo-Mostar. Za vedno je zgrajeno Konjičko Polje s svojimi 11 vasi. Preseljenih je bilo okrog 4 tisoč prebivalcev.

Mavrovsko jezero je nastalo z zgraditvijo hidrocentrale na velikem Mavrovskem polju v Makedoniji. Dolgo je 15 km, globoko 40 m. Po površini je dvakrat večje od Bobinjskega jezera in desetkrat od Blejskega.

Vlasiško jezero v Vzhodni Srbiji, na nekdanjem Vlaš-

skem močvirju, pokriva 12 kvadratnih km. Dolgo je 12 kilometrov, široko malo manj, globoko 16 m.

Drina, z energijo vode najbogatejša jugoslovanska reka, bo v prihodnosti gnala 30 hidrocentral. Spremenila se bo v niz stopničasto razvrščenih jezer, ki bodo povezana z daljšim ali krajšim rečnim tokom. Prvo jezero pa Drini — Zvorničko, je nastalo z zgraditvijo jezju pri Malem Zvorniku. Dolgo je 27 km in pokriva 800 ha površine. Nova jezera na Drini bodo mnogo večja: projektirano jezero Velike Dobravnice bo dolgo 162 km, Male Dobravnice 77, Perućac 59 km.

Vsakdanja podoba iz Alžirije: pripadniki francoskih padalskih čet preiskujejo alžirsko vas. Ni treba poudarjati, da nimajo kar nič prijateljskih namenov in revež je tisti Alžirec, ki jim pade v roke. Teror v Alžiriji se nadaljuje, borba za osvoboditev postaja čedalje hujaša.

Junaki pa taki...

V zgodnji pomlad leta 1943 so italijanski fašisti večkrat šli v patrole, posebno v vasi ob cestah. Tudi fašisti, ki so imeli svojo postojanko v pobreškem gradu pri Adlešičih, so šli patrolirati v vas Bedenji, ki stoji ob cesti Adlešiči—Crnomelj. Slišali so, da so bili v vasi partizani. Preden so se ernošrajčni junaki upali v vas, so vprašali Matijo Crniča, ki je imel hišo ob cesti, če je v Bedenju kaj partizanov. Crnič je odgovoril, kot po navadi, da jih ni videl. Fašisti so bili besni spričo takega odgovora, zmerjali so Crniča in mu zagrozili tudi s streljanjem.

Šli so v vas. Tu so dobili Rudolfa Hotujca in tudi njega vprašali, kje so partizani. Hotuje je odgovoril, da ne ve,

videl jih ni nikjer. Zato so ga pretepli. Gredoč po vasi, so ustavili še Crniča Mikota z vprašanjem, kje so partizani in če jih je videl. Crnič se je kot starejši človek bal fašistov, zlasti še, ker je imel sina v partizanih. Odgovoril jim je: »Ja

seveda, partizane sem videl, bilo jih je kot listja in trave, ravno prejle so odšli v lesino (gozd za njegovo hišo).« Fašisti so mu verjeli in rekli: »Voi buomo papa, adio!« in jo hitro pobrisali...

Kap. Vinko Crnič

UMETNI SATELITI

»Tam krožijo Sonca in merilo čas...« je zapel v svoji pesmi Oton Zupančič, zasleden v vesoljski prostor. Danes bi nemara dodal: ... in umetni sateliti. Prvi umetni satelit smo poslali z Zemlje 4. oktobra 1957. To je bil sovjetski »Sputnik I«, ki je krožil okrog zemlje 92 dni z brzino 28.000 km na uro.

»Sputnik II.«, izstreljen 3. novembra 1957, je v vesolje že ponese prvo živo bitje — Lajko. Zemljo je obkrožil 162 dni in preletel na uro 29.300 km.

Ameriški »Atlas«, izstreljen 18. decembra 1958, je najtežji satelit, ki obkroža zemljo. Tehta 3901 kg, leti pa z brzino 27.000 km na uro. Njegovo pravo nasprotje je »Vanguard I« (ZDA), saj tehta komaj 1 kg 47 dkg. Izstrelili so ga 17. marca lani in še obletava Zemljo.

Doslej največjo brzino od vseh raket in umetnih satelitov je dosegla sovjetska raketa, izstreljena letos 1. januarja proti Mesecu. Leti z brzino 11,2 km na sekundo, kar je 40.320 km na uro!

885 ton papirja

Največji tednik na svetu po številu izvodov je »Radio times« (Anglija). Njegova povprečna tedenska naklada je 8 milijonov 300 tisoč izvodov. Za eno številko tega lista je potrebnih 885 ton papirja, 10 ton tiskarske barve in okrog 500 km žice za vezavo. Polna stran oglasa v tem tedniku stane v našem denarju okrog 8 milijonov dinarjev.

Po zadnji modi...

— Pridi, Milojka, bova gledala televizijo!...
— Ne morem, Tihošlav! Grem k Miloslavu na hula-hup!
(Iz JEZA)

MESTO IN VAS

»Sedaj, ko imajo otroci zimsko počitnice, jih pošlji k meni na deželo. Bodo vsaj lahko videli kravo, ovce in televizijski aparat!«

RES JE...

»Vse zlo na svetu izvira od žene,« pravi mož ženi.
»Imaš prav,« mu potrdi žena, »stidi možki izvirajo od nase.«

LETOSNJA ZIMA

»Ja, otroci: nikar tako ne razmetujte sneg! Saj vidite, kako ga je malo!«

RESNIČNO SORODSTVO

V gostilni na mizi stoji steklenica vode. Pa pravi voda vinu: »O pozdravljen, ljubi sorodnik!...«

BLAGAJNIŠKA

Blagajnik leži na smrtni postelji. Pokliče ženo in ji reče: »Pojdi hitro po finančno inšpekcijo. Rad bi se spovedal!«

TUDI RES

»Kaj meniš, kako to, da imajo lepa dekleta veliko več uspeha pri moških kakor pametna?«

»Zato, ker je le malo moških slepih, neumnih je pa dovolj!«

MODERNO POHIŠTVO

Stric je obiskal nečaka in njegovo ženo. Z zanimanjem si je ogledoval njuno precej supermoderno pohištvo. »No stric, kako vam ugaja?« ga je

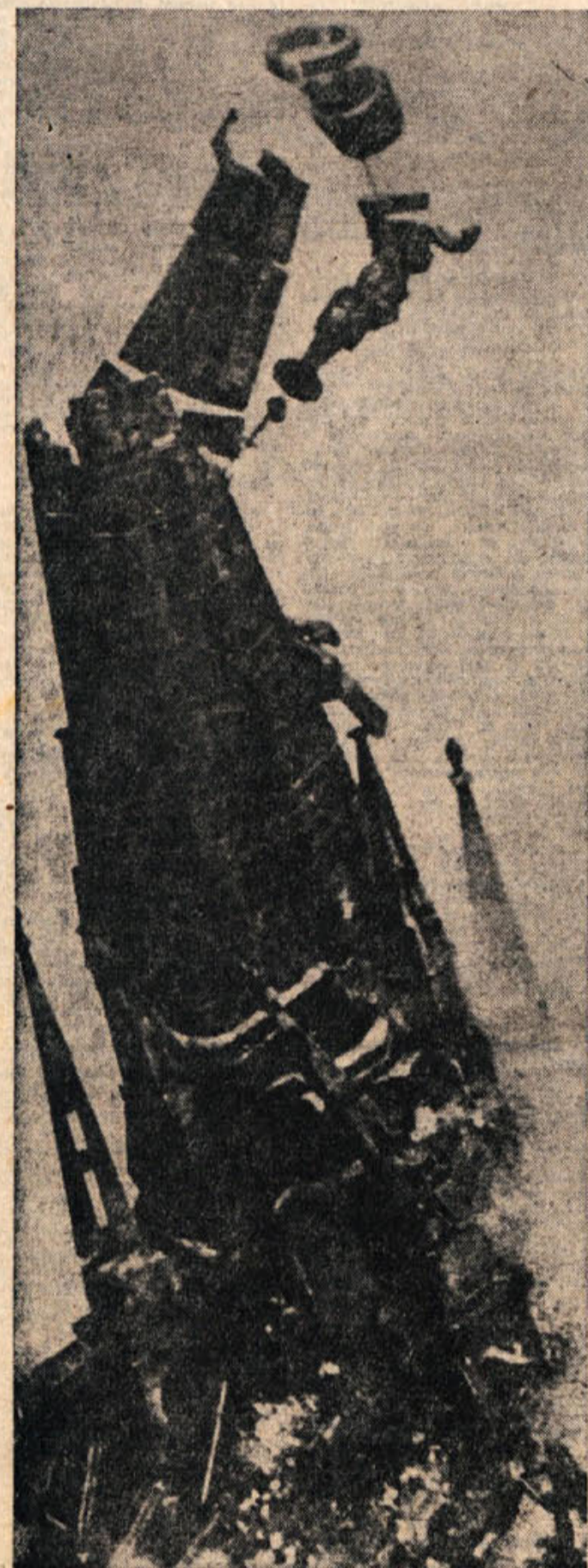
radovedno in ponosno vprašala mlada gospodinja.

»No ja: razumem važi! Vsak začetek je težak. Saj bosta vse te zaboje lahko pobarvala, ko se malo krepkeje postavita na noge.«

ČE JE NATAKAR ZAPOSLJEN

»To je pa res prehudo: ob treh ponoči te je moral natakark prinesiti domov! Zakaj se pa nisi vrnil ob desetih, kakor si obljubil?«

»Kako neki! Natakark prej ni mogel zapustiti lokala.«

ZADNJI TRENTKI NEKE CERKVE

1.000 ton kamena je zgrmelo na kup, ko so prižgali dinamit pod stolpom evanđeljske cerkve v Essnu (Zah. Nemčija). Cerkev je bila zaradi bombardiranja v zadnji svetovni vojni precej poškodovana, zaradi česar so jo namenili odstraniti, tam pa bodo zgradili stanovanjske hiše. Spreten fotograf je ujel zadnji po-smetek nekdanj mogočnega stolpa

SPOMINI STAREGA AMERIKANCA

Piše John Lokar st.

Pozneje je mati dala mene služiti za pastirja. Dobil sem nekaj obleke in par goldinarjev za celo leto ter za jesti. Tako so izkoriščali nas bajtarje. Za mene je bilo to mučeniško trpljenje cela tri leta. Mučili in garal sem težka dela, tako rekoč zastoj. Bil sem v vasi Grm, pri Simanu. Bil so dve sestri in brat, ki je vedno kričal name za vsako najmanjšo stvar. V početnem času me je vedno zbudil že ob treh zjutraj ali pa še prej. Vstati sem moral in iti na delo, kositi, mlatiti ali orati njivo. Nisem bil še dovolj močan za opravljati vse to delo. Moral sem poganjati vole in voditi kolo ter dobro paziti, da je šlo vedno po ravni jamci, da se ni brazda spovila. Večkrat nisem mogel to odrinti in je gospodar kričal in vpil name: prekleta koza, ako ne boš odrinil, te bom z votko udaril. To je bila tista mala lopatica, s katero se je plug očistil. Enkrat mi je tako nerodno spodrsnilo, da sem padel pod klino in malo je manjkalo, da mi ni odrezala glavo.

Pri tem gospodarju sem torej delal tri leta kot suženj za malo hrane. Potem nisem več mogel ostati tam. Sestra Micka je bila za gospodinjjo, pa je bila zelo dobra zame. Dostikrat mi je dala kako malenkost za približek in niti enkrat mi ni rekla slabe besede. Vedno me je klicala Janezek.

Tistikrat sem imel majhno fajfco, da sem včasih malo pokadil. Ker nisem imel denarja, sem natičal vanjo polovico suhega lista in polovico tobaka, samo da sem imel nekaj za kratek čas ko sem pasel krave. Nekoč me je gospodar France zasačil in me kruto nahrulil: Ti, prekleti smrkovec, ti bom tisto fajfo stolkel, da ne boš več kadil. Imel je prav, bil sem v resnici še premlad za kajenje. Ali sestra Micka je bila vsa drugačna napram meni. Hodila je običajno za velike praznike k zgodnji maši in mi vedno prinesla domov dve cigari. Rekla je: Na, Janezek, boš kadil, ko boš šel k maši, da se boš malo postavil. Enkrat sem kadil malo preveč močne cigare. Slabo so mi storile, bruhal sem iz sebe in jesti nisem mogel. Micka me je spraševala, zakaj nočem jesti, jaz pa ji nisem imel poguma povedati, da so me cigare oslabile. Izgovarjal sem se, da sem se zjutraj preveč najedel. Tistikrat bi bila Micka boljše storila, da ne bi mi prinesla tistih cigar.

Da, Micka je bila zame prav dobra. Bila je zelo po-božna žena in me je večkrat nagovarjala, naj bi šel učiti se za duhovna. Rekla je, da bo ona plačala za vse. Jaz sem ji rekel, da bi se šel rad učiti kaj drugega kot za duhovna, a ona ni hotela plačati za moje šolanje, razen ko bi šel učiti se duhovniškega stanu. Tako je ostalo, da nisem šel v šolo, ampak sem še par let krave pasel. Sprevidel sem pozneje, da sem napravil zelo veliko napako. Ko bi prav prestudiral bi šel v šolo vsaj za nekaj let, potem pa opustil študiranje za duhovna, a glavno imel bi nekaj šole, kar bi mi veliko koristilo. Imel sem lepo priliko, a sem jo zamudil.

Micka je imela veliko doto. Sedaj gotovo počiva tam, kakor moja mati in tri sestre. Bila je dosti starejša od mene.

Nekoč sem v gozdu našel majhno gnezdece mladih veveric. Splezal sem na drevo in pokukal v njih gnezdo. Vesel in razposajen, sem stresel veverice na tla, ko se name spravi stara veverica in prične puhati. Bal sem se, da me ne bi ugriznila, pa sem jo hitro ubral z drevesa. Ko sem prišel do zadnje veje, sem jo zagrabil in se spustil na zemljo. Padel sem in se tako močno udaril, da nekaj minut nisem mogel do sapa. Bil sem dva dni tako slab, da sem mislil, da bo po meni.

Ko sem bil v drugi službi, mi je bilo malo boljše. Ta gospodar je imel dva grunta in štiri sinove, ki so bili vsi zelo pobožni. Mladjšega sina so dali učiti za duhovna. Šel je v šolo v Ljubljano. Nekaj let je bilo to dobro, kar se je dobro zadržal, bil je vesele narave. Za velikonočne praznike je prišel fant domov na počitnice za nekaj dni. Šel je v družbi drugih fantov v gostilno, kjer se je napiil, in ker je bil korajžen, je zapel tudi tisto:

Sem rajtov študirat,
sem rajtov bit' far,
mi je dekle ubranila,
moj fantič, nikar!

Mati je seveda to zvedela, in naravno, bila je zelo razočarana. Vam vsem je znano, kako veliko veselje je bilo za mater, če je njen sin postal duhoven. Fant je nato šel za nekaj mesecev v šolo, potem pa se je vrnil in se prostovoljno prijavil k vojakom. Dosegel je, da je postal kaprol.

Ko sem se nahajal v tej službi je bilo tako, da ko so imeli tri mladiče, sem bil jaz dodeljen za četrtega. Celi teden sem moral mlati, medtem je kdo drugi krave pasel. Ko je prišla nedelja, so vsi ostali počivali, jaz sem pa moral krave pasti, prihodnji dan pa zopet mlatiti. Tako so nas izkoriščali veliki kmetje pod cesarjem Francem Jožefom v stari Avstriji. Za bajtarje in delavce je bilo veliko trpljenje. Danes se ti veliki kmetje pritožujejo, ker ne morejo več izkoriščati bajtarske sinove in hčere. Zopet si želijo stare čase, ki pa ne bodo prišli, ker se delavske množice zavedajo svojih pravic.

Torej nazaj v moja otroška leta. V šolo sem hodil v Podgabu. Bila je štiri-razredna šola in so nas učili: Bog ohrani, Bog obvaruj nam cesarja Avstrije. Na steni je visela velika slika Franc Jožefa. Naš učitelj je bil Kremžar. Bil je strog in otroci smo se ga bali. Večkrat nas je opozoril na Franc Jožefa in nam pravil kaj o njem. Učitelj Kremžar ni bil dolgo med nami. Prestavljen je bil v St. Vid, mi smo pa dobili novega, kateremu je bilo ime Crnilogar.

Baron Bontoux se je po teh besedah zopet mirno nasonil v stol; drugi pa so pozabili nekdanjega nesrečnega gospodarja otoškega in so govorili o konjih, o ženskah, uganjali šale, se satirično zbadali, ali končno vendar bili veseli.

Samo baron je molčal, risal s peto črte po pesku, si svalkal cigareto ter kadil skozi nosnice in usta. Ko pa se je moč z razbeljenimi svojimi možgani, priložni s svojim obrazom obrnil po vrtni stezi, ki je vodila od mosta sem, se je postavil nehotne na tanke svoje noge ter izpustil izmed zob robato kletvico. Vsa družba se je ozrla po stezi. Ondi je počasi, kakor v sanjah, stopala baronesa Zora iz Struge. Dolge lasje je imela čez tilnik spuščene in samo z modrim trakom prevezane. Na bledem obrazu pa ji je igral zopet tisti dobrovoljni smeh. Z mrtvim svojim pogledom je premerila pivsko družbo ter počasi pristopila k mizi.

»Baronesa!« je vzkliknil pilan Bontoux. »Srečen bom, če se še spominjate mojega obraza! Tu pa vam predstavim izvrstno družbo! Grof Egon..., viteza Trda, oče in sin! In jaz sem baron Bontoux, Julij baron Bontoux!«

Gospodje so bili že tako pijani, da niso čutili neprijetnega položaja.

Gospodična je opazovala nekaj časa baronov obraz in potem vprašala: »In kje je

mizi je ležala podoba grofa Milana, katero je bil baron pozabil spraviti. Razširilo se se ji oči. Nepremakljivo je stala nekaj časa, kakor Nioba v kamen izpremenjena. Kri ji je zalila obraz. Smehljaj okrog ustnic je izginit. S tresočo roko je segla po podobi. Blizje jo je prinesla očem — a potem se ji je kakor zarja razširilo čez obraz, in morda so se ji tedaj razklenile teme, v katere je bila zavita njena glava.

»Milani!« je izdihnila vroče.

»Da, to je grof Milan, baronesa!« je odgovoril Egon, tik nje sedeč.

»In kdaj pride?« je vprašala hlavno.

»Kdaj! Menim, da nikdar, baronesa!« je odgovoril oni brezsrčno.

»Nikdar! Nikdar! Oj, tega vi ne veste! Brat Konstantin pravi, da pride gotovo!«

»Vaš brat Konstantin je bojazljivec, in če to pravi, tudi laž!«

Grof Egon se je v vojaški svoji naravi očitno kratkočasil z ubogo stvarjo, koprnečo pred njim.

»In kako, da ne pride?« je vprašala ter s strahom in grozo uprla svoj pogled v grofa.

»Ker je mrtev! Ha-ha!«

»Mrtev! In v zemljo zakopan!«

Oslabele so ji noge, tako da se je zgrudila na kolena. Ali takoj je z divjim grohotom planila kvišku ter glasno govoreč odhitela po stezi.

»No, to bo danes baronu Konstantinu napravila litanije!«

S silo se je smejal grof Egon. A drugi se niso smejali in vsi so čutili, da je bila to neusmiljena in neollikana šala. In grof Egon je morda tudi sam to čutil, in vinskim njegovim možganom se je hotelo vsiliti kesanje.

Alli z vinom ga je preplul. Vsem pa se je nekako dolgočasno zdelo, in vino jim ni več teknilo. Vstali so ter se razšli.

...

Dva dni pozneje se je izprehajala grajska gospoda po vrtu pozno v noč. Slavci so peli po grmovju in skržati so se oglašali iz vinogradov od vseh strani. Kontesa Serafina in grof Egon, zopet sprizajnena, sta hodila po samotnih stezah, in pravil ji je vse dovptje, katere je le kdaj čul. Končno sta stopila na teraso, na severni strani otoka, od koder se je krasno videlo po vodi. Luna je bila ravnokar priveslala izza hribovja in zvezda pri zvezdi se je utrinjala na tistem oboku.

Z radostjo sta zrla po vodi, ki se je kakor kača izgubljala v temi.

Tedaj pa je kontesa Serafina lehnó vzkliknila in s strahom segla po roki svojega spremljevalca. Grofu Egonu je hotela zastati kri po žilah.

Ravno pod teraso je rastle vrbovo grmovje v vodi. K njemu so bili valovi privlčili mrtvo žensko truplo. Bela obleka se je tesno prijemala njenih udov, lasje so plavalii kakor zagrinjalo okrog nje. Roke je tiščala skritež čez prsi. Kadar pa so valovi plusknilii, tedaj se je vselej prikazala beli obrazek iz vode. Bila je baronesa Zora!